

ANVENDELSEN AF PLEA BARGAINING I DANSK STRAFFEPROCES

Kandidatspeciale

Sofie Bjerring Johansen og Pernille Pedersen

Vejleder: Lene Wachter Lentz

Titelblad

Uddannelsessted: Aalborg Universitet

Studieretning: Jura

Eksamen: Kandidateksamen

Vejleder: Lene Wachter Lentz

Emne: Straffeprocess

Titel: ”Anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess”

English title: “The use of plea bargaining in danish criminal proceedings”

Afleveringsdato: 19. maj 2022

Anslag: 165.632

Udarbejdet af: Pernille Pedersen
2017 5634

Sofie Bjerring Johansen
2017 3064

Indholdsfortegnelse

Titelblad	1
Abstract	4
Kapitel 1	6
1.1. Indledning	6
1.2. Afgrænsning	8
1.3. Metode	9
1.3.1. Retsdogmatisk metode	9
1.3.2. Retspolitisk metode	11
1.3.3. Specialets opbygning	12
Kapitel 2	14
2.1. Begrebet "plea bargaining"	14
2.2. Projektets definition af "plea bargaining"	16
Kapitel 3	18
3.1. Retsplejelovens § 752, stk. 3	18
3.1.1. Løfter	19
3.1.2. Urigtige foregivender	20
3.1.3. Trusler	21
3.1.4. Påberåbelse af retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt.	22
3.2. Anvendelse af retsplejelovens § 752, stk. 3 i dansk straffeprocess	22
3.3. Delkonklusion	25
Kapitel 4	27
4.1. Påtalekompetencen	27
4.2. Retsplejelovens §§ 721 og 722	28
4.2.1. Påtaleopgivelse	28
4.2.2. Tiltalefrafald	30
4.3. Definition af påtalebegrænsning	31
4.4. Anvendelsen af påtalebegrænsninger i praksis	33
4.4.1. Tilskæring af sager om bevisbare eller bevissvage forhold	34
4.4.2. Tilskæring som medfører strafnedsættelse eller strafbortfald	39
4.4.3. Tilskæring som medfører en bindende påtalebegrænsning	41
4.4.4. Særlig om tilskæringen af sager omhandlende andres forhold	42
4.4.5. Begrænsninger i adgangen til at tilskære sagen	44
4.5. Delkonklusion	44
Kapitel 5	46
5.1. Retsgrundlaget for strafnedsættelse	46
5.2. Strafnedsættelse for egne forhold	47

5.2.1. Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9	47
5.2.2. Bestemmelsens anvendelse i praksis	47
5.3. <i>Strafnedsættelse for andres forhold</i>	49
5.3.1. Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10	49
5.3.2. Bestemmelsens anvendelse i praksis	51
5.4. <i>Delkonklusion</i>	58
Kapitel 6	60
6.1. <i>Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6</i>	60
6.2. <i>Anvendelse i praksis</i>	62
6.2.1. <i>Cornelis v. The Netherlands (2003)</i>	62
6.2.2. <i>Natsvlashvili and Togonidze v. Georgia (2005)</i>	65
6.2.3. <i>Navalnyy and Ofitserov v. Russia (2014)</i>	67
6.2.4. <i>Adamčo v. Slovakia (2014)</i>	69
6.3. <i>Delkonklusion</i>	70
Kapitel 7	72
7.1. <i>Anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess</i>	72
Kapitel 8	76
8.1. <i>Retspolitisk analyse af anvendelsen af plea bargaining</i>	76
8.1.1. <i>Fordele ved anvendelse af plea bargaining</i>	76
8.1.2. <i>Betæneligheder ved anvendelse af plea bargaining</i>	76
8.1.3. <i>Regulering af plea bargaining</i>	80
Kapitel 9	83
9.1. <i>Konklusion</i>	83
Litteraturliste	88
<i>Lovgivning</i>	88
<i>Konventioner</i>	88
<i>Forarbejder</i>	88
<i>Betænkninger</i>	88
<i>Rigsadvokatmeddelelser</i>	88
<i>Notater</i>	88
<i>Beretninger</i>	88
<i>Artikler</i>	88
<i>Litteratur</i>	89
<i>Retspraksis</i>	89
<i>Danske Domstole</i>	89
<i>Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol</i>	89

Abstract

The usage of plea bargaining is best known from its use in American law. According to US case law, plea bargaining agreements may result in the defendant obtaining a reduction or waiver of the penalty. These advantages are received in return for the accused confessing to one or more criminal offenses. Plea bargaining agreements are not seen to be widespread in Denmark to the same extent as they are in the USA. This can partly be justified by differences in the legal systems, but correspondingly that Danish law to a certain extent does not allow the use of plea-bargaining agreements.

Danish legislation does not contain any regulation that directly regulates the use or formation of plea-bargaining agreements. On the other hand, the legislation contains provisions which limit or open the possibility of making use of such agreements. Similarly, practice shows that the conclusion and application of plea-bargaining agreements are used in certain types of cases. These cases are often related to drug and gang related crime, where members are reluctant to provide information that can contribute to the information of the case.

As Danish law does not contain a regulation of the use of plea bargaining, it is relevant to examine whether these agreements are used in the Danish criminal process. This thesis therefore seeks to clarify the use of plea bargaining in Danish criminal proceedings.

To clarify the application of plea-bargaining, there will be an analysis of current legislation and the possibilities or limitations that exist for the conclusion of plea-bargaining agreements. The analysis will be made based on applicable law as well as case law, which seeks to shed light on the application of the rules of law. This analysis will be followed by the inclusion of case law of the European Court of Human Rights (ECHR) on the application of Article 6 of the European Convention on Human Rights (ECHR) on the right to a fair trial.

Following the analysis, a legal policy analysis will be made of the use of plea bargaining in Danish law. This analysis serves to shed light on the benefits and concerns that the use of plea-bargaining agreements would bring. The clarification of possible advantages and concerns contributes to presenting possible solution proposals for a possible regulation of the problem. The legal policy analysis aims to solve the issues that a lack of regulation of the conclusion and application of plea-bargaining agreements in Danish law may entail.

Finally, the analysis will be summarized in a conclusion. The conclusion states that the application of plea-bargaining agreements cannot be determined. The analysis has shown that plea bargaining is used in case law, but that the extent of this is unclear. There is no legislation that directly regulates the area, but there are some rules that allow its application. The lack of regulation means that the use is characterized by ambiguities. These are ambiguities that can be considered both benefits and concerns. The thesis concludes that a clearer regulation is needed for the use of plea bargaining. This regulation must help to resolve the concerns and ambiguities that exist.

Kapitel 1

1.1. Indledning

Anvendelsen af plea bargaining er mest kendt fra amerikansk ret, men der forekommer også spor af plea bargaining i dansk ret. Efter amerikansk praksis kan plea bargaining-aftaler medføre, at den sigtede opnår bortfald eller en nedsættelse af straffen. Dette gode modtages som modydelse for, at sigtede tilstår et eller flere strafbare forhold. Plea bargaining-aftaler ses ikke at være udbredt i Danmark i samme omfang, som i USA. Dette kan til dels skyldes forskellige retssystemer, men også som følge af, at dansk ret i et vist omfang begrænser anvendelsen af plea bargaining-aftaler.

Plea bargaining er i dansk ret kendetegnet ved en aftale, hvor anklageren giver en tilkendegivelse over for sigtede mod, at sigtede bidrager til opklaringen af en given sag eller andre forbrydelser. Anvendelsen af plea bargaining er ikke udtrykkeligt reguleret i dansk ret, dog forekommer der retningslinjer herom.

“Så længe der ikke er klare grænser for, hvad anklagemyndigheden må og ikke må, kan der være en fristelse til i en presset situation at sige, at hvad der ikke udtrykkeligt er forbudt, må være tilladt”.¹

Som citatet ovenfor udtrykker, kan en manglende regulering medføre en opfattelse af, at hvis anvendelsen ikke er reguleret, åbnes en mulighed for at anvende plea bargaining i det omfang, det ikke er forbudt. Den manglende regulering medfører, at anvendelsen af plea bargaining således ikke er uden betænkeligheder. Kun få bestemmelser i den danske lovgivning regulerer indirekte anvendelsen heraf, hvorfor adgangen til dels er overladt til fri fortolkning.

En afgørelse af betydning for emnet er U 2016.1236 H, hvor det kommer til udtryk, at plea bargaining-aftaler finder anvendelse. Forsvareren i afgørelsen udtalte følgende:

“Jeg har løbende gennem årene lavet aftaler svarende til ovenstående med anklagemyndigheden og har aldrig tidligere oplevet, at anklagemyndigheden er løbet fra sit ord, idet

---

¹ Rasmussen, U 1980B.153, s. 6

forudsætningen for drøftelser a[f] den pågældende karakter er fuldstændig gensidig tillid mellem anklager [og] forsvarer.”²

Forsvarerens udsagn giver således en opfattelse af, at der forekommer en anvendelse af plea bargaining-aftaler i dansk straffeprocess. Det findes dog betænkeligt, at sådanne “forhandlinger” finder anvendelse, når disse ikke er reguleret i dansk ret.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention spiller en væsentlig rolle for anvendelse af plea bargaining i dansk straffeprocess, da denne er inkorporeret i dansk ret. De danske domstolene skal herefter efterleve Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis. Derfor synes det relevant at undersøge, hvornår sådanne aftaler er aktuelle, og i hvilket omfang de kan indgås.

Ovenstående leder til følgende **problemformulering**:

”En retlig undersøgelse af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess med inddragelse af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol”

For at skabe en bredere forståelse af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess, vil der blive foretaget både en retsdogmatisk og retspolitisk analyse. Indledningsvis vil der blive redegjort for selve begrebet og dernæst for det lovmæssige grundlag i dansk ret. Til at understøtte forståelsen og klarlægge anvendelsesområdet af det lovmæssige grundlag, vil der blive foretaget en analyse af relevant retspraksis. Herefter vil der blive redegjort for udvalgt lovmæssigt grundlag efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. For at belyse hensyn og grænser efter konventionen vil der blive foretaget en analyse af relevant praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. På baggrund af den retsdogmatiske analyse vil der slutteligt blive foretaget en retspolitisk analyse af fordele, betænkeligheder og eventuelt yderligere regulering af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess.

---

² U 2016.1236, s. 1238

1.2. Afgrænsning

Nærværende speciale har til hensigt at analysere anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Plea bargaining-aftaler finder anvendelse i flere forskellige situationer, hvorfor det findes relevant at afgrænse specialets område.

Plea bargaining findes blandt andet ved aftaler om ophævelse af varetægtsfængsling eller øvrige foranstaltninger efter retsplejelovens § 768. Efter denne bestemmelse kan anklagemyndigheden og sigtede indgå en aftale om, at sigtede tilstår et eller flere forhold mod, at en varetægtsfængsling eller lignende foranstaltning ophæves. På samme vis vil disse aftaler også kunne indgås efter retsplejelovens § 770 a. Efter denne bestemmelse vil anklagemyndigheden, som led i en aftale med sigtede, kunne ophæve isolationen.

Konkurrenceloven giver ligeledes mulighed for anvendelsen af plea bargaining-lignende aftaler. Konkurrencelovens § 23 giver mulighed for, at virksomheder kan tildeles bøder som følge af ulovlig karteldannelse. Den ulovlig karteldannelse udspringer af en overtrædelse af konkurrencelovens § 6 om konkurrencebegrænsende aftaler og § 11 om misbrug af dominerende stilling. EU-kommissionen har i denne henseende fastsat principper for bortfald eller nedsættelse af bøder efter § 23 mod, at virksomheden af egen drift bidrager til afsløringen af ulovlig karteldannelse.

Disse bestemmelser ses naturligtvis at være relevante for anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Nærværende speciale har alene til hensigt at behandle plea bargaining-aftaler, som omhandler strafnedsættelse eller påtalebegrænsninger. Derfor vil de ovenstående problemstillinger ikke blive behandlet.

Specialet behandler alene plea bargaining-aftaler, som er indgået efter sigtelse er rejst. Dette medfører, at der ikke vil blive foretaget en behandling af retsplejelovens § 749. Bestemmelsen muliggør afslutning af strafbare forhold inden sigtelse er rejst.

Ved inddragelse af retsplejelovens § 752, vil bestemmelsens stk. 3 blive behandlet dybdegående. De andre dele af bestemmelsen, vil kun perifært blive inddraget, da det alene er bestemmelsens stk. 3, som er relevant for anvendelsen af plea bargaining.

I relation til inddragelse af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter EMD) behandler specialet anvendelsen af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (herefter EMRK) artikel 6. Idet nærværende speciale alene tager sigte på anvendelsen af plea bargaining, vil artikel 6 udelukkende blive behandlet i sammenhæng hermed. Anvendelsen af EMRK artikel 6 i andre sammenhænge vil således ikke blive behandlet.

Specialet behandler alene tilskæring af sager som følge af ressourcemæssige hensyn efter retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 og § 722, stk. 1, nr. 5. Derfor vil bestemmelsens øvrige muligheder for at tilskære sager således ikke blive behandlet, da disse ikke findes relevante for anvendelsen af plea bargaining.

1.3. Metode

1.3.1. Retsdogmatisk metode

Formålet med det udarbejdede speciale er at undersøge anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess med inddragelse af praksis fra EMD. Således er formålet at undersøge, hvordan plea bargaining kommer til udtryk i det danske retssamfund. Til denne undersøgelse vil den retsdogmatiske metode anvendes. Den retsdogmatiske metode tager udgangspunkt i at analysere og beskrive gældende ret. Dette opnås gennem et systematisk, metodisk og transparent arbejde.³

Gennem specialet vil den retsdogmatiske metode komme til udtryk ved inddragelse af udvalgt materiale og en analyse heraf. Specialets kildemateriale vil primært bestå af love, retspraksis, forarbejder og retningslinjer fra Rigsadvokaten. Disse kildematerialer er også et udtryk for retsdogmatikkens undersøgelsesobjekt, som tilsammen udgør en flerhed af materialer.⁴

1.3.1.1. Retskilder

Indledningsvist undersøges materialet ved at analysere udvalgte bestemmelser i loven samt fortolke disse ud fra en ordlyds- og formålsfortolkning. Formålsfortolkningen vil foretages subjektivt ud fra en fortolkning af forarbejderne, der lægger til grund for de enkelte bestemmelser. Der foretages således en fortolkning af lovgivers hensigt med lovgivningen, hvorfor en inddragelse af forarbejderne er relevant for nærværende speciale.⁵ Lovgivningen angiver mulighederne for anvendelse af plea

---

³ Munk-Hansen, 2018, s. 204

⁴ Ibid., s. 65

⁵ Ibid., s. 299

bargaining i dansk ret, men der findes ikke en konkret lovgivning, som regulerer anvendelsen, hvorfor retspraksis er yderst relevant for nærværende undersøgelse.

I forlængelse heraf vil der blive anvendt relevant trykt retspraksis til at belyse anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Ved analyse af retspraksis er det muligt at illustrere, hvad domstolene lægger vægt på ved anvendelsen af plea bargaining. Retsspraksis bidrager endvidere til at klarlægge rammerne for, hvordan plea bargaining tillades i dansk ret. Domstolenes fortolkning af retspraksis tillægges i nærværende speciale afgørende betydning, da lovgivningen ikke indeholder en konkret regulering af anvendelsen af plea bargaining. Således er en analyse af retspraksis nødvendig for udarbejdelse af en fyldestgørende analyse og beskrivelse af gældende ret, samt om der er behov for yderligere regulering.

Som supplement til dansk retspraksis vil der blive inddraget praksis fra EMD. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention blev ratificeret af Danmark i år 1953. Dette betød at konventionen blev folkeretligt bindende for Danmark. Senere blev konventionen inkorporeret ved lov i 1992⁶, hvorfor EMRK nu er en del af dansk ret.⁷ Dansk lovgivning skal derfor fortolkes i overensstemmelse med EMRK. Fortolkning af EMRK vil således blive inddraget i nærværende speciale for at fastslå, om EMRK stiller grænser for anvendelsen af plea bargaining.

Praksis fra EMD er derfor af stor betydning for anvendelse og fortolkning af plea bargaining i dansk ret. Praksis skal bidrage til at klarlægge, hvilke forpligtelser Danmark er underlagt som følge af inkorporeringen af EMRK samt omfanget af disse. Praksis fra EMD skal desuden tjene til at belyse borgernes rettigheder efter konventionens artikel 6.⁸

1.3.1.2. Juridisk litteratur

Der vil i udarbejdelsen af specialet blive anvendt retslitteratur som supplement til retspraksis. Formålet med anvendelsen heraf er at opnå en bredere fortolkning af begrebet plea bargaining. Ved inddragelse af retslitteratur er det dog anerkendt, at dette ikke udgør en retskilde som følge af, at forfatteren ikke ses kompetent til at fastlægge gældende ret.⁹ Litteraturen vil blive anvendt til at underbygge retlig argumentation, da retspraksis på området er sparsomt.

---

⁶ Lov nr. 285 af 29.04.1992

⁷ Elo Rytter, 2021, s. 52

⁸ Kjølbro, 2017, s. 15

⁹ Munk-Hansen, 2018, s. 373

1.3.1.3. Aktindsigt

I forbindelse med klarlæggelsen af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess har vi søgt aktindsigt hos henholdsvis Rigsadvokaten og Justitsministeriet. Denne aktindsigt er søgt med henblik på at undersøge, hvorvidt der fra lovgivers side har været fremsat bemærkninger eller lignende, som kan være relevant i forbindelse med undersøgelsen af fænomenets anvendelse i dansk ret.

Ved aktindsigtsanmodningen har der været søgt om indsigt i dokumenter, retningslinjer eller notater, som omhandler anvendelsen af plea bargaining i dansk ret.¹⁰ Anmodningerne indbragte alene rigsadvokatens notat fra 13. december 1994 om adgangen til ”plea-bargaining” samt Rigsadvokatens meddelelse nr. 11 fra 1998. Både Justitsministeriet og Rigsadvokaten henviste ved anmodningerne til, at der ikke var identificeret yderligere dokumenter, som er omfattet af aktindsigten. Dette må være et udtryk for, at der ikke forekommer yderligere retningslinjer eller andet materiale, som fastlægger rammerne for anvendelsen af plea bargaining i dansk ret.

Det bemærkes, at det omtalte notat er fra 1994 og således er af ældre dato. På trods af notatets alder finder dette forsat anvendelse, men betydningen heraf er, at brugen af notatet i nærværende speciale vil ske med en vis forsigtighed. Anvendelsen af notatet vil derfor ske med opmærksomhed på de ændringer, som kan være sket i lovgivningen siden udarbejdelsen af dette.

Rigsadvokatmeddelelsen og notatet anses for at være cirkulærer. Dette forklares ved, at cirkulærer er generelle tjenesteanbefalinger til underordnede myndigheder udstedt af overordnede myndigheder i dette tilfælde Rigsadvokaten. Et cirkulære kræver ikke lovhjemmel, men kompetencen til at udstede et sådan følger af over-/underordningsforholdet. Adressaten for cirkulærer er som udgangspunkt forpligtet heraf¹¹, hvorfor anklagemyndigheden skal følge meddelelsen og notatet. Et cirkulære er dog kun knyttet til forvaltningen, hvorfor borgere ikke kan forpligtes heraf eller påberåbe sig rettighederne deri. Et cirkulære har således stor værdi for forvaltningsmyndighedernes sagsbehandling.

1.3.2. Retropolitisk metode

Den retspolitiske metode adskiller sig fra den retsdogmatiske metode. Den retspolitiske metode til-
siger ”[...] at undersøge muligheden for og beskrive anvisninger til en ny, anden eller mere entydig

---

¹⁰ Aktindsigtsanmodninger vedlægges som bilag 1

¹¹ Ibid., s. 338

ret ud fra givne hensyn".¹² Metoden giver således mulighed for at udtrykke holdninger. Metoden giver ligeledes mulighed for *de lege ferenda*, som er forslag til nye regler. Metoden adskiller sig derved fra den retsdogmatiske metode, der beskriver gældende ret – *de lege lata*.¹³ Retspolitisk metode findes dermed relevant i nærværende speciale, da anvendelsen af plea bargaining ikke er udtrykkeligt reguleret i dansk straffeprocess.

I dette speciale vil ovennævnte blive anvendt til at diskutere anvendelsen af plea bargaining i dansk ret ud fra et retspolitisk synspunkt. I specialet vil vi analysere anvendelsen af plea bargaining og de fordele samt betænkeligheder, der er ved anvendelsen heraf. Dernæst vil der blive foretaget en overvejelse af, om lovgivningen bør ændres med henblik på at regulere anvendelsen af plea bargaining.

1.3.3. Specialets opbygning

Nærværende speciale er opbygget således, at der indledningsvist i specialets kapitel 1 vil blive redegjort for projektets problemformulering samt afgrænsning. Herefter vil de anvendte metoder, som appliceres i projektet blive gennemgået, hvortil de forskellige retskilder som benyttes i projektet vil blive beskrevet.

I specialets kapitel 2 vil der blive foretaget en redegørelse af begrebet "plea bargaining" samt en klarlæggelse af begrebets definition, som vil blive anvendt i specialet. Dette tilsigter at give et fælles udgangspunkt, som sikrer en bedre forståelse af specialet i sin helhed.

Herefter er opbygningen foretaget således, at de enkelte delelementer i dansk ret, som muliggør indgåelsen af plea bargaining-aftaler vil blive gennemgået. Dette sker indledningsvist i kapitel 3, som omhandler retsplejelovens § 752, stk. 3, hvor der vil blive redegjort for bestemmelsen og efterfølgende foretages en analyse af bestemmelsens anvendelse i praksis. Hernæst vil der i kapitel 4 blive redegjort for påtalekompetencen, muligheden for påtaleopgivelse og tiltalefrafald efter retsplejelovens §§ 721 og 722, samt muligheden for påtalebegrænsning. I kapitel 5 gennemgås mulighederne for strafnedsættelse i relation til henholdsvis gerningsmandens egne forhold og andres forhold efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og 10, herunder tillige en analyse af de enkeltes anvendes i praksis.

---

¹² Munk-Hansen, 2018, s. 73

¹³ Ibid., s. 73

I kapitel 6 vil der udarbejdes en redegørelse af EMRK artikel 6, samt en analyse af praksis fra EMD. Dette foretages med henblik på at klarlægge, i hvilket omfang EMRK og EMD har indvirkning på anvendelsen af plea bargaining.

I kapitel 7 foretages en undersøgelse af i hvilket omfang, der er adgang til at anvende plea bargaining i dansk straffeprocess som følge af de forudgående afsnit.

I specialets kapitel 8 vil der blive udformet en retspolitisk analyse af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Herunder blandt andet fordele og betænkeligheder ved anvendelsen. På baggrund af disse vil der blive overvejet mulige ændringer af den eksisterende lovgivning.

Slutteligt vil der i kapitel 9 drages en konklusion som svar på den opstillede problemformulering.

Kapitel 2

Der vil i dette kapitel blive foretaget en redegørelse for definitionen af plea bargaining. For at opnå en samlet forståelse af begrebet, vil der blive udarbejdet en samlet definition, som finder anvendelse i specialet.

2.1. Begrebet ”plea bargaining”

Begrebet plea bargaining har i litteraturen mange forskellige definitioner, hvorfor en redegørelse heraf findes relevant for at danne grundlag for nærværende speciale.

Overordnet forstås plea bargaining som indgåelse af en aftale om strafnedsættelse eller -bortfald, som anklagemyndigheden indgår med sigtede og dennes forsvarer. Begrebet har sit udgangspunkt i angelsaksisk ret og er særligt kendt fra amerikansk lovgivning. I amerikansk ret bliver op mod 90 % af alle straffesager afgjort ved at sigtede forhandler med anklagemyndigheden om straffen.¹⁴

I Tyskland gør man også brug af systemet – de såkaldte ”kronvidneregler” – som bruges i forbindelse med terrorforbrydelser. Kronvidnereglerne bidrager til, at politiet kan forhindre handlingens fuldbyrdelse, opklare allerede begåede handlinger eller pågribe eventuelle øvrige gerningsmænd. Modsat dansk ret forudsættes det i tysk ret, at man afgiver forklaring om forhold, som er af alvorligere karakter end gerningsmandens egne forhold.¹⁵

I dansk ret er anvendelsen af plea bargaining mere tvivlsom. Dette må ses i relation til, at dansk lovgivning ikke indeholder en konkret bestemmelse som regulerer plea bargaining.¹⁶

I dansk lovgivning er det tætteste man kommer på en pendant til plea bargaining straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og 10 og retsplejelovens §§ 721 og 722. Straffelovens § 82 muliggør, at gerningsmanden kan få nedsat sin straf i det omfang, han frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse¹⁷ eller har givet oplysninger om forhold, som er afgørende for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre.¹⁸ Retsplejelovens §§ 721 og 722 giver mulighed for påtaleopgivelse og tiltalefrafald.

---

¹⁴ Toftegaard Nielsen, 2016, s. 125

¹⁵ Henricson, 2016, s. 414

¹⁶ Rigsadvokatens notat af 13. december 1994, s. 4

¹⁷ Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021 § 82, stk. 1, nr. 9

¹⁸ Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021 § 82, stk. 1, nr. 10

Adgangen til plea bargaining i dansk ret begrænses af retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt., som angiver, at der ikke må anvendes ”løfter, urigtige foregivender eller trusler” under afhøringen af sigtede.¹⁹

Lovgrundlaget i dansk ret angiver således ikke en klar definition af, hvad der forstås ved plea bargaining. I litteraturen forekommer der dog flere definitioner på, hvad der forstås ved plea bargaining, hvilket følger af nedenstående.

Ib Henricson anfører, at plea bargaining må forstås som en aftale, der efter forhandling indgås mellem anklagemyndigheden og sigtede. Aftalen indeholder, at den sigtede tilstår sig skyldig i de aftalte forhold mod anklagemyndighedens løfte om begrænsning af tiltalen til disse, samt et løfte om en mildere sanktionspåstand end normalt.²⁰

Elsebeth Rasmussen anfører i artiklen U 1980B.153, at plea bargaining forstås som:

” [...] en aftale mellem anklagemyndigheden, sigtede og hans forsvarer, eventuelt også med dommeren om at begrænse tiltalen eller straffens udmåling, mod at den sigtede tilstår sig skyldig i aftalt omfang.”²¹

En plea bargaining-aftale kan indeholde forskellige elementer. Aftalen angår eksempelvis en begrænsning af tiltalen eller straffens udmåling mod, at sigtede erkender sig skyldig i det omfang, der er aftalt.²² Aftalen kan også gå ud på, at sigtede tilstår en mindre alvorlig forbrydelse mod, at anklagemyndigheden undlader at rejse tiltale for en grovere forbrydelse.²³ Plea bargaining-aftaler anvendes også, hvor tiltalte afgiver løfte om at vidne mod eventuelt medskyldige, og heraf medvirker til at opklare forbrydelsen.²⁴

---

¹⁹ Rigsadvokatens notat af 13. december 1994, s. 4

²⁰ Henricson, 2016, s. 414

²¹ Rasmussen, U 1980B.153, s. 1

²² Ibid., s. 1

²³ Kistrup et al, 2018, s. 683

²⁴ Bay Larsen & Thiesen, 1996, s. 304

Samlet set vil der være tale om en tilskæring af sagen mod, at tiltalte leverer en modydelse. En sådan aftale kan være fordelagtig for tiltalte og dennes forsvarer, da det muliggør strafnedsættelse, hvis der foreligger et positivt samarbejde.²⁵

Dansk ret indeholder to hovedproblemer vedrørende plea bargaining. Michael Kistrup, m.fl. angiver i straffeprocessen:

”Det første er, i hvilke omgang en dansk anklagemyndighed kan indgå aftaler med sigtede eller komme med tilkendegivelser om tiltalen eller sanktionen i sagen. Den anden er, i hvilket omgang man under en straffesag kan anvende en forklaring fra en sigtet som led i en aftale/tilkendegivelse om plea bargaining, navnlig når det gælder en forklaring, som belaster andre personer.”²⁶

Ovenstående citat angiver, at anvendelsen af plea bargaining ikke er uden betænkeligheder. Dette ses ved selve aftalen mellem anklagemyndigheden og sigtede samt tilkendegivelsen om sanktionen. En anden betænkelighed ses i anvendelsen af vidneforklaringer, der er afgivet som led i en plea bargaining-aftale.

Således er brugen af plea bargaining i dansk ret efter litteraturen ikke uden betænkeligheder. Plea bargaining giver i dansk ret retssikkerhedsmæssige overvejelser, som blandt andet følger af almindelige lighedsgrundsætninger og objektivitetsprincippet.

Efter litteraturen kan det udledes, at der ikke forekommer en entydig forståelse af begrebet plea bargaining. Generelt kan plea bargaining dog opfattes som en aftale mellem sigtedes og dennes forsvarer og anklagemyndigheden. Aftalen indeholder en regulering af sanktionen mod sigtedes medvirken til opklaring af sagen.

2.2. Projektets definition af ”plea bargaining”

Der vil i nærværende speciale blive anvendt en definition af plea bargaining. Dette tilsigter at skabe et fælles udgangspunkt for forståelsen af specialet. Det findes nødvendigt at fastlægge, hvad der i

---

²⁵ Toftegaard Nielsen, 2016, s. 127

²⁶ Kistrup et al, 2018, s. 683

dette speciale generelt forstås ved plea bargaining. Dette begrundes i, at der i dansk og udenlandsk ret forekommer flere definitioner af begrebet.

Den samlede definition ønskes at tage sigte i gældende lovgrundlag, herunder særligt straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og 10, retsplejelovens §§ 721 og 722 samt retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt., som regulerer adgangen samt begrænsningerne til at foretage forhandlinger om tiltalen eller straffen.

Plea bargaining forstås i dette speciale som en aftale eller tilkendegivelse om strafnedsættelse, påtaleopgivelse, påtalebegrænsning eller tiltalefrafald af forhold. En sådan aftale eller tilkendegivelse gives i det omfang, sigtede bidrager til sagens oplysning. Dette kan enten være i form af at angive sig selv og afgive en fuldstændig tilståelse eller give oplysninger, som kan bidrage til opklaringen af handlinger begået af øvrige gerningsmænd eller medgerningsmænd.

Kapitel 3

En bestemmelse som findes relevant for anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess er retsplejelovens § 752, stk. 3. Dette kapitel vil indeholde en redegørelse og analyse af bestemmelsens indflydelse på anvendelsen af plea bargaining, hvilket vil tjene til forståelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess.

3.1. Retsplejelovens § 752, stk. 3

En bestemmelse i retsplejeloven som er relevant i forhold til plea bargaining er § 752, stk. 3. Retsplejelovens § 752, stk. 3 har følgende ordlyd: *”Spørgsmål til en sigtet må ikke stilles således, at noget, der er benægtet eller ikke erkendt, forudsættes tilstået. Løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes”*.²⁷

I nærværende speciale er det primært bestemmelsens andet punktum, som er relevant, da dette blandt andet rummer et forbud mod kaptiøse spørgsmål under afhøringen.²⁸

Oprindeligt stammer § 752, stk. 3, 2. pkt. fra “Udkast til Lov om Strafferetspleje 1875”.²⁹ Som det fremgår af motiverne til 1875-lovudkastet, blev bestemmelsen indsat, da det var en naturlig grund-sætning, at tvangsmidler, som gik ud på at påvirke sigtede til afgivelse af udsagn, ikke var tilladt at fremføre. Modsat, hvis udsagnet var frivilligt givet, kunne det yde som bidrag til oplysning af sagen. Således blev det udelukket at anvende ufrivillige erkendelser med middelbar tvang og også at stille spørgsmål, hvis rækkevidde og sammenhæng med anklagebeviserne, som sigtede ikke kunne over-skue.³⁰

Retsplejelovens § 752, stk. 3 reflekteres i princippet om, at sigtede har ret til at nægte af udtale sig, som følger af retsplejelovens § 750, 1. pkt. Af motiverne til 1875-lovudkastet fremgår det, at selvin-krimineringsprincippet blev indført. Princippet indebærer, at sigtede ikke skal kunne presses eller lokkes til at inkriminere sig selv. Både 1875-lovudkastet og 1899-lovudkastet indeholder et klart for-bud mod at anvende tvang under afhøringen af sigtede.³¹ 1899-lovudkastet blev fremsat uændret i

---

²⁷ Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021 § 752

²⁸ Toftegaard Nielsen, 2016, s. 74

²⁹ Betænkning nr. 1424, s. 346

³⁰ Udkast til lov om strafferetsplejen, marts 1875, s. 86 ff.

³¹ Betænkning nr. 1424, s. 347

1901 og blev grundlag for den nye straffeprocésordning. Således blev den danske strafferetspleje omlagt fra en inkvisitorisk til en akkusatorisk procesordning.³² En ændring af procesordningen medførte, at sigtede fik partsrettigheder og dermed ikke kunne tvinges til at afgive eller straffes for at nægte at give forklaring. Denne ordning blev vedtaget sammen med den civile retspleje i 1916.³³

Retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. indeholder en række forskellige afhøringsmidler. Fælles for disse er, at sigtedes tavshedsprivilegium risikerer at blive overskredet. De forskellige afhøringsmidler er henholdsvis løfter, urigtige foregivender og trusler.

3.1.1. Løfter

Retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. rummer de løfter, som afgives under afhøringen af sigtede med henblik på at frembringe en forklaring. Ofte vil løfterne tilsigte, at sigtede opnår visse fordele, hvis vedkommende ytrer sig om forhold eller på anden vis medvirker til opklaringen af sagen.³⁴

Det konkrete anvendelsesområde for bestemmelsen fremgår ikke klart af ordlyden eller forarbejderne. Anvendelsesområdet vil således forsøges klarlagt gennem en analyse af litteraturen samt relevant retspraksis nedenfor.

Retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. omfatter ikke oplysninger til sigtede om virkningen af, at vedkommende vælger ikke at fastholde sin tavshedsret. Således har myndighederne mulighed for at tilkendegive, at hvis sigtede tilstår, vil det forkorte sagsbehandlingstiden, da sagen eventuelt vil kunne behandles som en tilståelsessag. Det samme gælder oplysninger om kollusionsarrest og oplysning om, at medvirken til at opklare sagen eventuelt kan få betydning for strafudmålingen.³⁵

En særlig problematisk situation er, hvor der gives et løfte om anonymitet til sigtede mod, at han afgiver forklaring om medgerningsmænd eller andres kriminalitet. Løftegiveren – ofte politiet – kan ikke sikre sig fuldstændigt imod, at løfter om hemmeligholdelsen af forklaringer eller oplysningen (sigtede) kan overholdes.³⁶ Dette skyldes, at politibetjenten kan pålægges vidnepligt for retten³⁷, og at

---

³² Andersen, Juristen, 1985, s. 167

³³ Ibid., s. 168

³⁴ Ibid., s. 169

³⁵ Ibid., s. 170

³⁶ Ibid., s. 169 ff.

³⁷ Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021 § 169, stk. 2, 2. pkt.

sagens oplysning således overgår beskyttelseshensynene, som forekommer ved hemmeligholdelsen. Tilsvarende kan oplyseren indkaldes for retten, hvor denne, uagtet politiets løfte om anonymitet, kan pålægges at vidne. I disse tilfælde er det rettens beslutning, hvorvidt vidnets anonymitet kan oprettholdes, og mulighederne herfor fremstår begrænsede.³⁸

3.1.2. Urigtige foregivender

Begrebet ”urigtige foregivender” i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt., omfatter:

*”[...] enhver verbal eller handlingsmæssig tilkendegivelse, der har til formål at bibringe sigtede og faktisk bibringer ham en faktisk eller retlig vildfarelse, der sætter ham under pres for at fortælle sandheden”.*³⁹

Urigtige foregivender skal ses i sammenhæng med bestemmelsens stk. 1, hvorefter politiet er pålagt en positiv oplysningspligt overfor den sigtede. Heraf følger det, at politiet blandt andet skal gøre sigtede bekendt med sigtelsen mod denne, og således bringe sigtede ud af en eventuel vildfarelse om sin retsstilling.

Bestemmelsen skelner mellem faktisk og retlig vildfarelse. En faktisk vildfarelse, som er omfattet af § 752, stk. 3, 2. pkt., kunne eksempelvis være, hvis politiet tilkendegav, at de havde fundet et våben med sigtedes fingeraftryk. En retlig vildfarelse i denne forbindelse angår enten sigtedes retsstilling eller sigtelsens indhold. En retlig vildfarelse om sigtedes retsstilling er eksempelvis når, sigtede får at vide, at vedkommende er forpligtet til at fortælle sandheden. En retlig vildfarelse vedrørende sigtelsens indhold kan være, hvis politiet oplyser sigtede om, at han er sigtet for grov vold, men der reelt set kun er tale om simpel vold.⁴⁰

Fælles for urigtige foregivender er, at de implicerer en manipulation således, at sigtede ikke er i stand til at bedømme hans retsstilling i sagen.⁴¹

---

³⁸ Anklagemyndighedens årsberetning af 1983, s. 100

³⁹ Andersen, Juristen, 1985, s. 171

⁴⁰ Ibid., s. 171

⁴¹ Ibid., s. 171

3.1.3. Trusler

Retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. tilsigter at beskytte den sigtede mod anvendelse af trusler under afhøringen. Bestemmelsen fremstår i overensstemmelse med det grundlæggende princip om, at der ikke må anvendes tvang i afhøringsøjemed. Dette princip følger af retsplejelovens § 750.

Som ved løfter og urigtige foregivender afhænger forbuddet således af truslens karakter. Det er dog imidlertid ikke muligt at opstille et klart skel mellem, hvad der omfattes af bestemmelsen.

Anvendelsen af tvang i afhøringsøjemed, vil dog kunne indebære at afhøreren – ofte politiet – overfor sigtede truer med at foretage bestemte handlinger, såfremt sigtede ikke afgiver forklaring. I den henseende er der imidlertid forskel på, om den sigtede alene oplyses om en konsekvens, eller om der fremsættes trusler herom. Dette er eksemplificeret af John Peter Andersen:

*”Trusler om et onde, f.eks. kollusionsarrest, såfremt den sigtede ikke fortæller sandheden, er forbudte. Oplysninger om et onde, f.eks. kollusionsarrest, såfremt sigtede ikke fortæller sandheden, er tilladte”.*⁴²

Som anført ovenfor, vil det således kunne anses for at have betydning for anvendelsen af forbuddet i § 752, stk. 3, 2. pkt., om der er tale om reelle trusler eller alene oplysninger, som er fremsat overfor sigtede under afhøringen.

Trusler som anvendes med henblik på at trætte den sigtede, må tilsvarende anses for omfattet af forbuddet i § 752, stk. 3, 2. pkt.⁴³ Dette kan eksemplificeres ved, at politiet anvender trusler om, at afhøringen vil forsætte, indtil den sigtede har afgivet forklaring. Således vil dette kunne anses for at være i strid med retsplejelovens § 752, stk. 4, 1. pkt., hvorefter afhøringer ikke må forlænges med henblik på at opnå forklaring.

Afgørende er, om konsekvensen – i dette tilfælde varetægtsfængslingen – bruges til at presse den sigtede til at afgive forklaring, og i den henseende udgør et brud på retsplejelovens § 750, 1. pkt. Er dette tilfældet, må der være tale om trusler, som er omfattet af forbuddet i § 752, stk. 3, 2. pkt.

---

⁴² Andersen, Juristen, 1985, s. 171

⁴³ Ibid., s. 171

3.1.4. Påberåbelse af retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt.

Som angivet ovenfor, tilsigter retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. at beskytte den sigtedes retstilling i forbindelse med afhøringer. Udgangspunktet er, at bestemmelsen alene påberåbes af den sigtede.

Det fremstår uklart, hvorvidt bestemmelsen kan påberåbes af ikke-sigtede, som har været afhørt hos politiet eller på anden vis. Retsplejelovens § 753 angiver regelgrundlaget for afhøringen af ikke-sigtede, hvoraf det følger, at afhøringen skal ske i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 173, stk. 1, 182 og 184, stk. 1 og 2, som omhandler afhøring af vidner.⁴⁴

3.2. Anvendelse af retsplejelovens § 752, stk. 3 i dansk straffeprocess

Ovenstående gennemgang belyser, at retsplejelovens § 752, stk. 3 varetager sigtedes retstilling og dermed udgør et beskyttelseshensyn for sigtede.

Retsplejelovens § 752, stk. 3 er indført under lovens kapitel 68 om afhøringer og særlige efterforskningskridt. Placeringen af bestemmelsen lægger ikke op til, om anvendelsesområdet strækker sig til andre tidspunkter end under selve afhøringen. Bestemmelsen indeholder et forbud mod anvendelsen af løfter, urigtige foregivender eller trusler under selve afhøringen. Der er som udgangspunkt ikke diskuteret i litteratur eller retspraksis, hvorvidt bestemmelsen finder anvendelse i andre situationer end under afhøringen.

Bestemmelsen indeholder, som ovenfor anført, et forbud mod anvendelsen af løfter, urigtige foregivender eller trusler. Det er ikke reguleret om plea bargaining-aftaler kan omfattes af bestemmelsen.

Det er i litteraturen diskuteret om løfter, der er en del af en plea bargaining-aftale, falder ind under *løfte* i retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. Flere forfattere er kommet med fortolkningsbidrag til, hvorvidt løfter i plea bargaining-aftaler er omfattet af bestemmelsen.

Ib Henricson anfører blandt andet:

”I hvor vidt omfang løfter, ud over de lovbundne, er tilladelige, synes tvivlsomt. [...] Ifølge rpl. § 752, stk. 3, må ”løfter, urigtige foregivender eller trusler” ikke anvendes

---

⁴⁴ Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021, § 753

under afhøringen af en sigtet. Bestemmelsen tager imidlertid primært sigte på at beskytte sigtedes tavshedsret, hvor en forklaring mod løfter ellers ville forværre hans retsstilling. Men har løftet en karakter, så det umiddelbart giver ham en gunstigere stilling, synes det ikke stridende mod princippet bag rpl. § 752, stk. 3, hvis der indgås en klar og detaljeret aftale, så han uden problemer sammen med sin forsvarer kan vurdere, hvorvidt aftalen vil være til hans fordel. Derimod må et "tilbud" om at slutte et i forvejen tvivlsomt bevismæssigt forhold, mod at han tilstår sig skyldig i de øvrige forhold, stride mod princippet i rpl. § 752, stk. 3".⁴⁵

John Peter Andersen anfører hertil:

"[...] Imod kan anføres, at den slags arrangementer kan gives form af en detaljeret og præcis aftale, der gør det muligt for sigtede, eventuelt med bistand af hans forsvarer, at gennemskue, vurdere og afveje de fordele, og ulemper, der er forbundet med at gå ind på aftalen. Den forledelse til at prisgive tavshedsretten, som RPL § 752, 3, 2 er rettet på, træder derfor i baggrunden. Det kan også siges, at forbudet ikke bør afskære den part, i hvis interesse forbudet er givet, fra at opnå en gunstigere retsstilling, hvor dette er muligt og bedst stemmende med hans interesser".⁴⁶

Det taler således i mod, at løfter som indgået i en plea bargaining-aftale, er omfattet af forbuddet i retsplejeloven § 752, stk. 3, 2. pkt., når løftet er til sigtedes fordel. Begge parter begrundet dette synspunkt i, at bestemmelsen tilsigter at beskytte den sigtedes retsstilling. Løfter som tilsigter at sigtede opnår en gunstigere retsstilling, end han ellers ville have haft, må derfor ikke kunne anses for omfattet af forbuddet i § 752, stk. 3, 2. pkt. Heraf udledes det, at løfter, som ikke er til sigtedes fordel, vil være omfattet af forbuddet.

På den anden side taler det for at lade plea bargaining-aftaler indgå under bestemmelsen, at de almene interesser sikres, herunder at: *"[...] retshåndhævende myndigheder ikke forlader sig på en etisk tvivlsom sjakren med spørgsmålene om skyld og straf".⁴⁷* Hertil bemærkes, at myndighederne i den danske straffeprocess ikke har tilladelse til at "handle" med strafspørgsmålet, og dermed indgå et forlig

---

⁴⁵ Henricson, 2016, s. 416 ff.

⁴⁶ Andersen, Juristen, 1985, s. 169

⁴⁷ Ibid., s. 169.

med sigtede. Denne betragtning følger af legalitetsprincippet, hvilket følger af straffelovens § 1. Herefter kan strafansvar alene pålægges, hvis dette er hjemlet ved lov.

John Peter Andersen anfører yderligere for at plea bargaining-løfter indgår i bestemmelsen, at:

*”Selvom det nødretlige spring mellem det ofrede gode og det vundne gode i nogle tilfælde er tilstede, kan det naturligvis være et spørgsmål, om de interesser, som omgiver det ofrede gode og som prisgives ved et plea-bargaining-arrangement, ikke kan være af så principiel natur, at det må være udelukket at handle om straffesagen”.*⁴⁸

John Peter Andersen eksemplificerer, at et sådan tilfælde kunne forekomme; *”[...] hvis anklagemyndigheden ønskede at erhverve et kronvidne fra de sigtedes egen kreds ved at love tiltalefrafald eller påtalebegrænsning til den samarbejdsvillige”.*⁴⁹

Som følge heraf vil det støde retsfølelsen, hvis anklagemyndigheden opgiver strafforfølgning som følge af procestaktiske grunde, og retshåndhævelsen vil derfor ikke være opretholdt i et tilstrækkeligt omfang.

Teorien angiver således ikke tydeligt, om plea bargaining-aftaler indgår under retsplejelovens § 752, stk. 3. Om plea bargaining-aftaler er omfattet af bestemmelsen afhænger af den konkrete aftale. Hvis sigtede opnår en gunstigere retsstilling, end han ellers ville have haft, begrænses denne aftale ikke af forbuddet i § 752, stk. 3. Modsat vægter retsfølelsen og de almene interesser, da anklagemyndighederne ikke er kompetente til at handle med straffespørgsmålet. Dette er med til at belyse, at anvendelsen af plea bargaining reelt set er tvivlsom i dansk straffeproses, og det er ikke entydigt fastlagt, om sådanne aftaler er omfattet af forbuddet i retsplejelovens § 752, stk. 3.

Retspraksis bidrager ydermere ikke tydeligt til at klarlægge anvendelsen af retsplejelovens § 752, stk. 3. Et af de få eksempler i praksis er afgørelsen U 2011.2871 Ø. Afgørelsen behandler, om vidneførelsen kunne afskæres, da tiltaltes forsvarer påstod, at anklagemyndigheden havde handlet i strid med § 752, stk. 3, 2. pkt.

---

⁴⁸ Andersen, Juristen, 1985, s. 169

⁴⁹ Ibid., s. 169

I afgørelsen lagde retten vægt på, at politiet havde meddelt vidnet, at det var deres vurdering, at der var mulige trusler mod vedkommende. Politiet havde vurderet dette som følge af, at de havde aflyttet samtaler mellem rockere, som udgjorde en trussel for vidnet.⁵⁰ Ydermere blev det tillagt vægt, at politiet i forlængelse heraf havde oplyst vidnet om mulighederne for straffenedsættelse og vidnebeskyttelse. Først efter vidnet fik disse informationer, afgav han forklaring til politiet, hvilket retten også tillagde vægt.⁵¹ På trods af disse momenter fandt byretten ikke, at politiet havde anvendt løfter, urigtige foregivender eller trusler i strid med retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt. Landsretten stadfæstede byrettens afgørelse.⁵²

Endvidere fremgår det af afgørelsen, at der skete en uddybning af informationerne om muligheden for straffenedsættelse og vidnebeskyttelse på et senere møde, hvor vidnets forsvarer også deltog. Af afgørelsen kan det udledes, at det ikke er i strid med bestemmelsen i retsplejelovens § 752, stk. 3, at myndighederne oplyser om straffenedsættelse og vidnebeskyttelse. Således er sådanne oplysninger ikke et løfte, urigtige foregivender eller trusler, som er omfattet af forbuddet i bestemmelsen.

Det skal dog bemærkes, at sagen er konkret begrundet, hvilket medfører, at det eksakte anvendelsesområde for retsplejelovens § 752, stk. 3, ikke kan udledes som følge af afgørelsen. Således tjener retspraksis heller ikke til fastlæggelse af anvendelsesområdet for bestemmelsen, hvorfor der er overladt et skøn til domstolene. Det kan dog ikke afvises, at bestemmelsen finder anvendelse i praksis uden, at dette fremgår af de trykte afgørelser.

Retsplejelovens § 752, stk. 3 rummer således blot et forbud, som kan begrænse anvendelsen af plea bargaining-aftaler i dansk straffeprocess, men bestemmelsen går ikke nærmere ind og regulerer brugen af sådanne aftaler. Bestemmelsen er således udelukkende en begrænsning af brugen af plea bargaining-aftaler, og formålet hermed er at varetage et beskyttelseshensyn for sigtede.

3.3. Delkonklusion

Retsplejelovens § 752, stk. 3 indeholder et forbud mod anvendelsen af løfter, urigtige foregivender og trusler under afhøringen af sigtede. Bestemmelsens anvendelsesområde afgrænser således, i

---

⁵⁰ U 2011.2871 Ø, s. 2871

⁵¹ Ibid., s. 2871

⁵² Ibid. s. 2872

hvilket omfang afhøringsmidlerne må bruges overfor sigtede. Grænsen hertil forekommer hårfin, idet den blotte oplysning eksempelvis ikke er omfattet af forbuddet, mens anvendelsen af oplysningen til at presse, vildlede eller true sigtede vil være omfattet heraf.

I relation til anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess, anses retsplejelovens § 752, stk. 3 for værende en begrænsning. Dette afspejles i, at bestemmelsen tilsigter at beskytte den sigtedes retstilling i afhøringsituationen. Det vil således ikke være muligt at indgå en aftale med sigtede under afhøringen ved brug af løfter, urigtige foregivender eller trusler, såfremt aftalen forringer sigtedes retstilling. Derimod vil aftaler, som positivt fremmer sigtedes retstilling, ikke være omfattet af forbuddet. At sigtedes retstilling sikres ses tilsvarende ved, at aftaler, hvor den sigtede har mulighed for at afveje fordele og konsekvenser af aftalens indhold, ikke er omfattet af bestemmelsen.

Det forekommer imidlertid uklart, i hvilket omfang bestemmelsen finder anvendelse på andre situationer end afhøringer. Hverken bestemmelsens ordlyd, retspraksis eller øvrige fortolkningsbidrag tjener til at klarlægge dette. Det er således ikke reguleret, om kontakt til sigtedes forsvarer umiddelbart efter afhøringen med et løfte om tilskæring af sagen, er omfattet af retsplejelovens § 752, stk. 3.

Kapitel 4

Dette kapitel behandler adgangen til påtaleopgivelse og tiltalefrafald, hvilket ses relevant i relation til anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Det vil endvidere blive behandlet, hvem der besidder påtalekompetencen, samt hvornår en påtalebegrænsning er bindende. Adgangens udstrækning vil endvidere fremgå af en analyse af retspraksis.

4.1. Påtalekompetencen

Når en borger eller andre bliver udsat for et strafbart forhold, skal dette anmeldes til politiet, som efter anmeldelse iværksætter en efterforskning af forholdet.⁵³ Efterforskningens primære formål er at indsamle tilstrækkeligt materiale til, at anklagemyndigheden kan rejse tiltale mod gerningsmanden. Efterforskningen indeholder mange led, som i høj grad beror på et tæt samarbejde mellem politi og anklagemyndighed. Herunder eksempelvis indhentelse af retskendelser eller varetægtsfængsling af gerningsmanden.

Til trods for det tætte efterforskningsmæssige samarbejde tilkommer påtalekompetencen alene politidirektøren – og dermed Anklagemyndigheden. Herom udtalte Rigsadvokaten ved anklagemyndighedens årsberetning i 1983: ”*Politiet har ikke rådighed over tiltalen og kan derfor ikke stille tiltalefrafald eller tiltalebegrænsning i udsigt som belønning for villighed til at give oplysninger*”.⁵⁴ Til trods for at denne citering er udtalt forinden lovændringen i 1992, ses det forsat at gælde, idet påtalekompetencen i dag tilkommer politidirektøren og ikke politiet.

At påtalekompetencen tilkommer anklagemyndigheden medfører, at denne har rådighed over sagen.⁵⁵ Denne rådighed følger af *anklageprincippet*, hvorefter anklagemyndigheden skal efterforske og forelægge sagen for domstolene. Dette princip begrænser således domstolene, da de ikke kan behandle en sag uden en begæring er fremsendt. Ligeledes kan domstolene som udgangspunkt ikke dømme udover, hvad der er rejst tiltale for ved begæringen.

Anklagemyndigheden bistår politiet under efterforskningen af en sag. Fælles for dem er, at de er bundet af objektivitetsprincippet, som følger af retsplejelovens § 96, stk. 2. Princippet indebærer, at anklagemyndigheden skal drage skyldige til ansvar men også, at uskyldige ikke dømmes. Dette

---

⁵³ Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021, § 742

⁵⁴ Anklagemyndighedens Årsberetning af 1983, s. 108

⁵⁵ Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021, § 718

implicerer, at anklagemyndigheden og politiet skal tilvejebringe bevis både for og imod sigtedes uskyld. Princippet kan således ses i sammenhæng med legalitetsprincippet, hvorefter alle strafbare handlinger skal forfølges.⁵⁶

Objektivitetsprincippet indebærer ydermere, at anklagemyndigheden skal foretage strafforfølgning, hvor de skønner, at der kan ske domfældelse. Dette betyder, at påtalen overfor sigtede enten skal føre til tiltalerejsning eller til en opgivelse af påtalen efter §§ 721 eller 722.

Påtalekompetencen medfører kompetencen til at beslutte, hvorvidt efterforskningen af en sag skal resultere i rejsning af tiltale, påtaleopgivelse efter retsplejelovens § 721 eller tiltalefrafald efter § 722.⁵⁷

4.2. Retsplejelovens §§ 721 og 722

4.2.1. Påtaleopgivelse

Retsplejelovens § 721 vedrører påtaleopgivelse i de tilfælde, hvor der er rejst sigtelse.

Efter bestemmelsens stk. 1, nr. 1 kan påtalen opgives, hvis det viser sig, at sigtelsen er grundløs. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis sigtelsen er rejst med rette, men beviserne senere indikerer, at den sigtede ikke kan være gerningsmanden.⁵⁸ Hensigten med begrebet *grundløs* er, at det skal forstås forholdsvis bredt. Begrebet er ikke alene forbeholdt tilfælde, hvor anklagemyndigheden slet ikke havde grundlag for til at rejse sigtelsen. Endvidere er der heller ikke krav om, at der skal være beviser, der er tilvejebragt for sigtedes uskyld.⁵⁹

Efter stk. 1, nr. 2 kan påtalen opgives de tilfælde, hvor omstændighederne ikke kan ventes at føre til, at sigtede findes skyldig, selvom der er fundet beviser, der peger på sigtede som gerningsmand. Dette ses eksempelvis, hvis der er tale om svage beviser eller sigtede er beskyttet af eksterritorialitet. Hvis sigtede har overtrådt en bestemmelse på grund af, at vedkommende handlede i nødværge, vil påtalen

---

⁵⁶ Kistrup et al, 2018, s. 116

⁵⁷ Ibid., s. 114 ff.

⁵⁸ Ibid., s. 141

⁵⁹ FOB 2006, s. 210 ff.

formentlig opgives efter § 721, stk. 1, nr. 2. Bestemmelsen falder således uden for de grundløse tilfælde i nr. 1.⁶⁰

Bestemmelsens stk. 1, nr. 3 blev indsat ved lovforslag nr. 1169 af 15. september 2021. Bestemmelsens stk. 1, nr. 3 indeholder tre led, som alle skal være opfyldt for, at bestemmelsen kan finde anvendelse.

For det første skal straffelovens §§ 10 b eller 89 være anvendelig, hvis sigtede er fundet skyldig. Dette betyder blandt andet, at bestemmelsen ikke finder anvendelse, hvis der er tale om forhold, der er begået efter dommen.⁶¹

For det andet skal der foretages et skøn over, om der ikke vil ske domfældelse eller straffen blot vil være ubetydelig. Ved strafudmålingen vil sigtedes eventuelle tidligere straf have betydning for udmålingen. Dette indebærer eksempelvis, at en kort idømt frihedsstraf ikke vil blive anset for betydelig, hvis sigtede på forhånd er idømt en længere frihedsstraf. Hvis det overvejes at opgive flere forhold, skal forholdene vurderes samlet. Forholdene vil således ikke blive opgivet, hvis disse samlet forventes at medføre en ikke ubetydelig straf.⁶²

Slutteligt er det et krav, at domfældelse ikke må være af væsentlig betydning. I de konkrete sager skal der foretages en vurdering, hvori det blandt andet indgår, om forholdet har haft betydning for eventuelle forurettede. Af forarbejderne fremgår det, at der skal udvises tilbageholdenhed med at påtale-opgive i sager, hvor der er forurettede.⁶³

Efter bestemmelsens nr. 4 kan påtale opgives ud fra procesøkonomiske betragtninger, hvis det skønnes, at det ikke findes rimeligt at gennemføre sagen i forhold til sagens genstand. Bestemmelsen gør det således muligt at tilskære omfattende sager ud fra et tids-, mandskabs-, og ressourcekrævende perspektiv. Af forarbejderne⁶⁴ til bestemmelsen fremgår det, at det dog ikke skal være muligt at tilskære sagerne i et sådant omfang, at eksempelvis en lang fængselsstraf tilskræres til en bødestraf. Endvidere fremgår det, at der inden tilskæring skal vurderes, om sigtelsen kan henføres under en mere

---

⁶⁰ Kistrup et al, 2018, s. 142

⁶¹ Lovforslag nr. 212, 2021, pkt. 2.8.2.1.

⁶² Ibid., pkt. 2.8.2.1.

⁶³ Ibid., pkt. 2.8.2.1

⁶⁴ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 192

subsidiær bestemmelse med en mindre strafferamme end den oprindelige.⁶⁵ I vurderingen indgår det ydermere som et moment, hvilken betydning sagen har for samfundet, herunder om sagen i sin form kan fremmes til dom.⁶⁶ Bestemmelsen minder i sin helhed meget om retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 5. Retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 er således en påtaleopgivelse ud fra ressourcemæssige betragtninger, hvilket kan danne grundlag for en del betænkeligheder, jf. nedenfor afsnit 4.4.1.3.

Efter bestemmelsens stk. 2 fremgår det, at Justitsministeren eller dennes bemyndigede fastsætter nærmere regler om, hvem der har kompetencen til påtaleopgivelse. Det fremgår af Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om forelæggelse og indberetning mv., pkt. 3.1.2., at den myndighed, som varetager tiltalesspørgsmålet, som udgangspunkt ligeledes kan træffe beslutning om påtaleopgivelse.⁶⁷

4.2.2. Tiltalefrafald

Retsplejelovens § 722 regulerer i hvilke tilfælde, tiltale kan frafaldes helt eller delvist og således de tilfælde, hvor de bevismæssige og retlige betingelser for afsigelse af dom antages at være til stede.

Af bestemmelsens, stk. 1, nr. 1 kan det udledes, at bestemmelsen omfatter mindre grove straffovertrædelser, hvor overtrædelserne kan afgøres af politidirektøren med en advarsel samt bøde.

Bestemmelsens stk. 1, nr. 2 rummer en mulighed for at fastsætte vilkår om hjælpeforanstaltninger for sigtede efter lov om social service.

Af bestemmelsens stk. 1, nr. 3 fremgår det, at der for unge lovovertrædere under 18 kan fastsættes vilkår ved tiltalefrafald. Disse vilkår fastsættes i overensstemmelse med retsplejelovens § 723, stk. 1. Retningslinjer herfor fastsættes i Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om behandling af sager mod unge lovovertrædere, pkt. 5.2.⁶⁸

Stk. 1, nr. 4 svarer til retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3, hvorfor der henvises til afsnit 4.2.1.

---

⁶⁵ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 191

⁶⁶ Ibid., s. 190

⁶⁷ Rigsadvokatmeddelelsen om Forelæggelse og indberetning mv., pkt. 3.1.2.

⁶⁸ Rigsadvokatmeddelelsen om behandlingen af sager mod unge lovovertrædere, afsnit 5.2.

Tiltalen kan frafalde helt eller delvist efter § 722, stk. 1, nr. 5 ud fra procesøkonomiske betragtninger. Dette ses ligeledes i retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4, hvorfor der henvises til ovenfor anførte i afsnit 4.2.1.

Bestemmelsens stk. 1, nr. 6 regulerer de tilfælde, hvor tiltalen kan frafalde helt eller delvist, hvis der er særlig hjemmel hertil i lovgivningen.

Slutteligt indeholder bestemmelsens stk. 1, nr. 7 mulighed for, at tiltalen kan frafalde, hvis det følger af bestemmelser, der er fastsat af justitsministeren eller rigsadvokaten.

I bestemmelsens stk. 2 forekommer der et friere, men vanskeligere skøn til at foretage tiltalefrafald end de i bestemmelsens stk. 1, nr. 1-6 oplyste tilfælde. Stk. 2 giver således mulighed for, at tiltalen kan frafalde i tilfælde af særligt formildende omstændigheder eller andre særlige forhold.⁶⁹

Slutteligt indeholder bestemmelsens stk. 3, at justitsministeren eller dennes bemyndigede kan beslutte, hvem der har kompetence til at frafalde tiltalen. Kompetencen er fastlagt i Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om forelæggelse og indberetning mv. pkt. 3.1.3⁷⁰, hvorefter den myndighed, som er kompetent til at tage stilling til tiltalespørgsmålet, også er kompetent til at tage stilling til frafald af tiltalen. Dog gælder det, at tiltalefrafald efter § 722, stk. 2 skal forelægges statsadvokaten.⁷¹

4.3. Definition af påtalebegrænsning

Som ovenfor anført medfører påtalekompetencen, at anklagemyndigheden har mulighed for at rejse tiltale, påtaleopgive forhold eller frafalde tiltalen efter retsplejelovens §§ 721 og 722.

Påtalebegrænsning forekommer i det tilfælde, hvor der sker tiltalefrafald eller påtaleopgivelse af forhold, som reelt set vil kunne føre til domfældelse.⁷² Dette er beskrevet flere steder i litteraturen, hvor begrebet ”påtalebegrænsning” er defineret.

Hans Gammeltoft-Hansen anfører om definitionen af en påtalebegrænsning:

---

⁶⁹ Kistrup et al, 2018, s. 157

⁷⁰ Rigsadvokatmeddelelsen om Forelæggelse og indberetning mv., pkt. 3.1.3

⁷¹ Kistrup et al, 2018, s. 158

⁷² Ibid, s. 144 ff.

”Ved påtalebegrænsninger forstås enhver indskrænkning (opgivelse såvel som frafald) af påtalen i forhold til det faktiske handlingsforløb, d.v.s. enhver undladelse af at gennemføre påtalen for et eller flere forhold eller dele heraf, som Anklagemyndigheden har kendskab til.”⁷³

Gammeltoft-Hansens definition forstås således som enhver indskrænkning af påtalen. Eva Smith anfører en lignende definerings om, at: *”[...] påtalebegrænsning betyder, at anklageskriftet kun omfatter dele af et forhold.”⁷⁴* De dele, af forholdene som falder bort, anses for værende påtaleopgivet.⁷⁵

Forfatterens definitioner af påtalebegrænsninger ses i høj grad at være overensstemmende, hvor Gammeltoft-Hansens definition blot ses at være yderligere uddybet end Smiths. En påtalebegrænsning må således være enhver indskrænkning af påtalen uagtet, om dette sker ved tiltalefrafald eller påtaleopgivelse.

Som følge af ovenstående må en påtalebegrænsning forstås som en tilskæring af de forhold, som den tiltalte har begået. Således vil alene nogle af de begåede forhold medtages i den endelige tiltale.

Anklagemyndigheden kan foretage påtalebegrænsninger i sagen overfor den sigtede. En påtalebegrænsning kan også bestå i, at anklagemyndigheden giver en tilkendegivelse til retten om frafald som følge af sigtedes medvirken til opklaring af sager om medgerningsmænd. I princippet kan påtalebegrænsningen ske såvel stiltiende som udtrykkeligt. Dette kommer til udtryk gennem den adfærd og de dispositioner, som foretages af anklagemyndigheden.⁷⁶

Anklagemyndighedens mulighed for at foretage påtalebegrænsninger følger af opportunitetsprincippet. Opportunitetsprincippet giver anklagemyndigheden muligheden for at frafalde tiltale i sager, hvor rimeligheds- eller ressourceovervejelser taler for, at et forhold kan sluttes uden at have været for en domstol.⁷⁷ Princippet fremstår som en modsætning til legalitetsprincippet. Legalitetsprincippet

---

⁷³ Gammeltoft-Hansen, 1998, s. 198

⁷⁴ Smith, 2003, s. 112

⁷⁵ Ibid., s. 112

⁷⁶ Jens Røn, Kommentar til Retsplejelovens § 721, note 3353, Karnov Group

⁷⁷ Kistrup et al, 2018, s. 154.

rummer, at anklagemyndigheden har til opgave at rejse anklage i sager, hvor domfældelse forventes at kunne ske.⁷⁸

Opportunitetsprincippet findes derfor relevant for indgåelsen af plea bargaining-aftaler, da anklagemyndigheden har muligheden for at handle om tiltalen med sigtede.

I bestemte typer af sager forekommer der betænkeligheder ved, at anklagemyndigheden, som følge af opportunitetsprincippet, administrativt kan afgøre sager ved tiltalefrafald eller påtaleopgivelse. Disse betænkeligheder vil blive behandlet senere i afsnit 7.1.

Når hele eller dele af et forhold opgives og derfor ikke medtages i anklageskriftet, er det bindende for anklagemyndigheden, hvorfor der således er tale om en bindende påtalebegrænsning.⁷⁹ Dette vil blive behandlet yderligere i afsnit 4.4.3.

4.4. Anvendelsen af påtalebegrænsninger i praksis

I ovenstående behandles strafferetsplejens muligheder for påtaleopgivelse efter retsplejelovens § 721 samt tiltalefrafald efter § 722.

Bestemmelsernes rækkevidde spænder over et stort anvendelsesområde.⁸⁰ I relation til undersøgelsen af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess, vil alene dele af bestemmelserne være relevante. Disse er nærmere specificeret som retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 om påtaleopgivelse som følge af ressourcemæssige overvejelser samt retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 5 om tiltalefrafald som følge af ressourcemæssige overvejelser.

Nedenfor vil grundlaget for påtalebegrænsning, muligheden for tilskæring af sager samt vurderingen af, hvornår en begrænsning af påtalen udgør en bindende påtalebegrænsning blive behandlet.

Drøftelserne om at foretage tilskæring af sagen indledes ofte af forsvareren for den sigtede. Disse drøftelser er oftest set i situationer, hvor forsvareren vurderer, at beviserne mod sigtede alene vil være

---

⁷⁸ DJØF fagligt etiske arbejdsgruppe, Juristen 1994, s. 153

⁷⁹ Kistrup et al, 2018, s. 145

⁸⁰ Se afsnit 4.2.

tilstrækkelige til at få vedkommende dømt i et vist omfang.⁸¹ I denne situation vil forsvarer og anklager i visse sagstyper kunne være interesserede i at indgå en aftale om, at den sigtede tilstår en række bevisbare forhold mod, at anklageren frafalder et eller flere af de øvrige forhold. De forhold som frafalder kunne eventuelt være forhold, hvor de tilvejebragte beviser ikke er tilstrækkelige til domfældelse. En sådan aftale om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald foretages efter reglerne i retsplejelovens §§ 721 og 722.

Aftalen om tilskæring bør således indgås mellem forsvarer og anklager. Forsvarerens medvirken ved aftaleindgåelsen er væsentlig, da den sigtedes retstilling eller processuelle situation ikke må forringes af aftalen.⁸² Dette ses eksempelvis, hvor forholdet vurderes at være til den sigtedes fordel. Hensynet er tilsvarende det, som ses i retsplejelovens § 752, stk. 3, hvorefter løfter til den sigtedes fordel ikke vil være omfattet af forbuddet.⁸³

Retsplejelovens §§ 721 og 722 er i relation til ordlyd og anvendelsesområde meget lig hinanden. Bestemmelserne tager tilsvarende sigte på at kunne opgive og frafalde forhold på baggrund af ressourcemæssige hensyn, som ikke står i rimeligt forhold til sagens betydning eller forventede udfald.

For så vidt angår tilskæringen af sager, er der flere situationer og omstændigheder, som er relevante at undersøge.

4.4.1. Tilskæring af sager om bevisbare eller bevissvage forhold

Den første betænkelighed omhandler muligheden for at tilskære sager med henblik på at frafalde forhold, hvor der er tilvejebragt beviser mod den sigtedes udførelse af gerningen samt tilskæring som følge af ressourcemæssige hensyn.

Der kan forekomme flere betænkeligheder ved, hvorledes det er muligt at tilskære sager for så vidt angår forhold, der er tilvejebragt bevis for. Dette omfatter både situationer, hvor beviserne er tvivlsomme, og hvor de i øvrigt er holdbare.

---

⁸¹ DJØF fagligt etiske arbejdsgruppe, Juristen 1994, s. 284

⁸² Hartwig, U 1986B.185, s. 7

⁸³ Se afsnit 3.2.

4.4.1.1. Tilskæring af bevismæssigt tvivlsomme forhold

For så vidt angår bevismæssigt tvivlsomme forhold, ses der ikke at være de store problematikker ved at frafalde bevismæssigt tvivlsomme forhold. Disse forhold vil eksempelvis kunne være, hvor det tilvejebragte bevis ikke er tilstrækkeligt til at danne grundlag for domfældelse.

Rigsadvokaten opstiller i sit notat fra 1994 en række retningslinjer for, hvornår der kan tillades frafald i en længere række tilfælde. Heraf følger det, at: *”et tilbud til sigtede om påtalebegrænsning til gengæld for en tilståelse [...] må være acceptabel, hvis den fraskilte del af sagen er bevismæssigt tvivlsom”*⁸⁴ Med denne citering anfører rigsadvokaten, at der foretages frafald for så vidt angår forhold, som er bevismæssigt tvivlsomme.

Bemærkelsesværdigt for denne vurdering er begrænsningen i retsplejelovens § 752, stk. 3. Her anføres det af Ib Henricson, at: *”Tilbud om at skære forhold fra, der i forvejen er bevissvage, mod en tilståelse i andre forhold, er derimod klart uacceptable efter RPL § 752, stk. 3, da den sigtede føres bag lyset.”*⁸⁵ Det anføres således, at en tilskæring af bevissvage forhold mod en tilståelse fra den sigtede, anses for omfattet af forbuddet i retsplejelovens § 752, stk. 3. Denne citering er således af dimentral modsætning til, hvad rigsadvokaten angiver ved notatet fra 1994.

Denne pointe deles af Hans Gammeltoft-Hansen, som anfører, at det bør udvises tilbageholdenhed med at frafalde hele eller dele af tilståelsen mod at opnå en tilståelse fra sigtede for den resterende del. Her henvises særligt til plea bargaining-aftaler.⁸⁶ Det angives, at der bør udvises tilbageholdenhed med tiltalefrafald, da disse af praktiske grunde stiller sig anderledes end påtalebegrænsninger ved opgivelse af sigtelser.⁸⁷ Dette kan begrundes i, at tiltalen formentlig aldrig burde være rejst såfremt, at beviset ikke rækker til domfældelse – og at sigtelsen allerede burde være opgivet ved påtalebegrænsning.

Gives den sigtede et løfte om tiltalefrafald som modydelse for en tilståelse, kan den sigtede således føres bag lyset, som anført af Henricson. Dette begrundes formentlig i, at forholdet indledningsvist ikke burde have ført til tiltalerejsning, såfremt beviset ikke findes at kunne føre til domfældelse.

---

⁸⁴ Notat om adgangen til ”plea bargaining”, 1994, s. 10

⁸⁵ Henricson, 2016, s. 428

⁸⁶ Gammeltoft-Hansen, 1998, s. 202 ff.

⁸⁷ Ibid., s. 202 ff.

Der forekommer således tvivlsomt, hvorledes svagt bevisbare forhold bør opgives ved påtalebegrænsning som led i en plea bargaining-aftale. Der bør formentlig udvises forsigtighed med tilskæring af sager efter, at der er rejst tiltale. Dette skal sikre, at den sigtedes retstilling ikke forringes ved at vedkommende ”føres bag lyset”.

4.4.1.2. Tilskæring af beviselige forhold

I forhold hvor beviset er holdbart må udgangspunktet være, at tilskæring af sagerne er muligt så længe, at det falder inden for rammerne i retsplejelovens §§ 721 og 722.

Rigsadvokaten har i et notat fra 1994 anført to overvejelser om tilskæringen af beviseligt forhold. For det første kan tilskæring accepteres som led i en aftale, hvis betingelserne i § 721, stk. 1, nr. 3 (nu, stk. 1, nr. 4) taler herfor. For det andet bør frafald af i øvrigt bevisholdbare forhold ikke finde sted.⁸⁸

Om den sidste overvejelse anfører Rigsadvokaten, at der ikke er en klar hjemmel til en sådan tilskæring samt, at det vil være svært at give anmelderen en tilfredsstillende begrundelse for frafaldet.⁸⁹ Det, som rigsadvokaten ligger til grund for sin bemærkning minder om legalitetsprincippet. Herefter skal anklagemyndigheden strafforfølge, hvor der formodes at kunne ske domfældelse. Dette kan tilsvarende være et moment som understøtter, at frafald af bevisbare forhold ikke bør være muligt, da det bryder med legalitetsprincippet.

Heraf udledes det, at rigsadvokaten sondrer mellem sager, hvor den sigtedes tilståelse omhandler egne forhold, og hvor tilståelse omhandler andres forhold – eksempelvis medgerningsmænd eller andre gerningsmænd. For så vidt angår sager, hvor tilståelsen omhandler andres forhold, anfører rigsadvokaten, at det ikke er muligt at begrænse påtalen. Dette begrundes i, at aftaler om en tilståelse i sager om andres forhold medfører en stor risiko for urigtige forklaringer.

DJØFs etiske gruppe anfører, som modstykke til det ovenfor anførte, at: *”En sådan aftale [...] om at anklagemyndigheden undlader at rejse tiltale for nogle muligt bevisbare forhold på betingelse af, at*

---

⁸⁸ Notat om adgangen til ”plea bargaining”, 1994, s. 10 ff.

⁸⁹ Ibid., s. 11

*den tiltalte erkender sig skyldig i resten, er der næppe betæneligheder ved.*⁹⁰ Det anføres således, at forsvareren skal sikre, at aftalen er i den sigtedes interesse samt, at denne ikke erkender noget, som vedkommende ikke har gjort. Ved denne betragtning er det således nærmere hensynet til den sigtede, som spiller en væsentlig rolle. Hvilket ligeledes ses i ovenstående kapitel 3 om retsplejelovens § 752, stk. 3.

Til dette anfører Ib Henricson en anden sondring:

*”Tilbud om at skære sagen til, så nogle bevisbare forhold opgives, og enten behandles som en tilståelsessag, må være acceptabelt, såfremt opgivelsen ligger inden for kompetencen i RPL § 721, stk. 1, nr. 3, og forudsat, at der ikke forsvinder konfiskationspåstande af væsentlig værdi.”*⁹¹

Han angiver således, at der umiddelbart ikke ses at være nogle problemer med frafald af bevisbare forhold, såfremt frafaldet ligger inden for kompetencen og væsentlige konfiskationspåstande ikke forsvinder.

På baggrund af ovenstående, er der ikke grundlag for at konkludere, hvorledes det er muligt at frafalde et ellers bevisholdbart forhold. Det bør dog bemærkes, at såfremt anklagemyndigheden skal leve op til legalitetsprincippet, bør der ske strafforfølgelse af alle strafbare forhold.

I forlængelse af ovenstående bemærkes det, at anklagemyndigheden efter objektivitetsprincippet skal strafforfølge forhold, som forventes at kunne føre til domfældelse.

Efter retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 er det muligt at påtaleopgive bevisbare forhold som følge af ressourcemæssige hensyn. I disse tilfælde, vil der forsat være en formodning om skyld, men hensynet til brugen af ressourcer vægtes højere end hensynet til strafforfølgningen og opklaringen af sager. Påtaleopgivelse efter retsplejelovens § 721 forekommer således som en undtagelse til objektivitetsprincippet. Dette behandles yderligere i afsnit 4.4.1.3.

---

⁹⁰ DJØF fagligt etiske arbejdsgruppe, Juristen 1994, s. 284

⁹¹ Henricson, 2016, s. 427

I relation til plea bargaining forekommer det dog betænkeligt, at anklagemyndigheden, trods objektivitetsprincippet, kan opgive forhold, som vurderes at ville føre til domfældelse. Denne betænkelighed begrundes med, at påtaleopgivelsen ikke følger af ressourcemæssige hensyn efter § 721 men, at den sigtede afgiver forklaring om egne eller andres forhold. Påtaleopgivelsen sker i disse tilfælde formentlig af hensynet til opklaring af sager.

Modsat må hensynet til at opklare sager ligeledes spille en væsentlig rolle. Frafalder anklagemyndigheden et mindre men bevisholdbart forhold mod, at den sigtede giver en fuldstændig tilståelse i flere større forhold, vil hensynet til opklaringen formentlig kunne lægges til grund for, at bevisbare forhold kan frafalde. Det findes dog betænkeligt, hvis der foretages frafald af flere større bevisbare forhold mod, at der afgives forklaring, som bidrager til opklaringen af sager.

Afgørelsen U 2016.1236 H er et eksempel på, at der i praksis sker tilskæring af beviselige forhold. I den konkrete afgørelse forhandlede anklagemyndigheden med forsvarerne om tiltalen under et forberedende retsmøde. Her erklærede begge parter sig enige i, at anklagemyndigheden ville frafalde et af forholdene, hvis tiltalte erklærede sig skyldig i et andet, hvorfor der var sket en bindende påtalebegrænsning.⁹² Konsekvensen af en bindende påtalebegrænsning er, at det ikke senere er muligt at rejse tiltale for de tilskårne forhold, selvom disse er beviselige.

Afgørelsen står på baggrund heraf i kontrast til legalitetsprincippet. Dette kommer til udtryk ved, at anklagemyndigheden går ind og handler med straffen, og således sker der ikke strafforfølgelse af alle strafbare forhold. Afgørelsen er derfor et eksempel på, at hensynet til at opklare sager og fremme sagen spiller en fremtræden rolle i praksis, og er således et konkret eksempel på tilskæring af beviselige forhold.

4.4.1.3. Tilskæring som følge af ressourcemæssige hensyn

Bestemmelserne i retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 og § 722, stk. 1, nr. 5 giver ligeledes mulighed for at beskære sager som følge af ressourcemæssige hensyn. Tilskæringen skal efter forarbejderne foretages ved en afvejning af ressourcer, lange sagsbehandlingstider samt hensynet til retssikkerheden.⁹³

---

⁹² U 2016.1236 H, s. 1240

⁹³ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 187

Forarbejderne angiver, at bestemmelserne oprindeligt skulle finde anvendelse på større økonomiske sager, som også danner baggrund for revideringen af bestemmelserne.⁹⁴ I dag finder bestemmelserne dog anvendelse i flere typer af sager – herunder større sager om narkokriminalitet. Dette er muligt, da bestemmelserne i deres ordlyd ikke udelukker anvendelse i andre typer af sager.⁹⁵

En eksemplificering af, hvad der forstås ved ressourcemæssige hensyn, kan være større sager, hvor efterforskningen er tids- og mandskabskrævende. Disse sager kan med fordel tilskæres for at fremme sagens behandling. Dette kan eksempelvis være i tilfælde, hvor en større gruppe vidner skal afhøres eller et bogholderi skal rekonstrueres.⁹⁶

Anvendelsen af bestemmelserne muliggør, at forhold som vurderes at være ressourcetunge, og eventuelt også er af mindre betydning for den forventede straf, kan frafalde for at lette efterforskningen og fremme sagen til domsbehandling.

På tilsvarende vis muliggør bestemmelsen, at der i sager med flere sigtede kan ske en begrænsning af sagen til alene at omfatte sagens hovedpersoner. Dette hensyn begrundes i, at man med reglerne tilsigter at hindre, at sagens gennemførelse vanskeliggøres eller forhales på grund af efterforskningen af bipersoner, hvis deres medvirken er af mere underordnet karakter.⁹⁷

4.4.2. Tilskæring som medfører strafnedsættelse eller strafbortfald

En anden betænkelse relaterer sig til situationer, hvor sagen tilskæres i et omfang, som medfører, at straffen nedsættes væsentlig eller helt bortfalder.

Bestemmelserne i §§ 721 og 722 gør det muligt at frafalde *hele eller dele* af sigtelsen/tiltalen.⁹⁸ Forarbejderne henviser i denne henseende til, at det ikke vil være typisk praksis, at hele sigtelsen eller tiltalen frafalder. Derimod vil der være tale om frafald af et eller flere forhold i et større sagskompleks mod den sigtede.⁹⁹

---

⁹⁴ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 189

⁹⁵ Kistrup et al, 2018, s. 142.

⁹⁶ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 190

⁹⁷ Ibid., s. 191

⁹⁸ Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021, § 721 og § 722.

⁹⁹ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 191

Forarbejderne tager tilsvarende sigte på, at reglerne ikke skal bruges til tilskæring af sager i et sådant omfang, at en længere fængselsstraf nedsættes til bødestraf.¹⁰⁰ Modsætningsvist bemærkes det, at forarbejderne angiver, at regelgrundlaget for påtalebegrænsning ikke findes at være til hinder for, at nedsættelsen af straffen sker i et større omfang. Eksempelvis, at en 4-årig straf nedbringes til en 1-årig straf.¹⁰¹

Et af hensynene bag, at straffen kan nedsættes fra 4 år og helt ned til 1-2 års fængsel, anføres af Ernest Hartwig:

”Hvis en beskæring af sagen sker med den radikale følge, at straffen ikke bliver 4 års fængsel, men 1 års fængsel, vil grunden formentlig være den, at der ikke foreligger det for den højere strafidømmelse fornødne bevis, og at der derfor har været god grund til at foretage beskæring af sagen og dermed af tiltalen i stedet for at spille mange kræfter og rettens og de implicerede parters tid på et forgæves forsøg på at få tiltalte idømt de 4 års fængsel i henhold til en ikke tilstrækkeligt underbygget anklage.”¹⁰²

Det bør således vurderes, om der er tilvejebragt tilstrækkeligt bevis til at bære tiltalen. Såfremt dette ikke er tilfældet, vil det formentlig være hensigtsmæssigt at tilskære sagen i det omfang, som beviset kan føre til domfældelse. En tilskæring af sagen kan ligeledes være relevant i sager, hvor et eller flere forhold fremstår bagatelagtigt i forhold til den resterende del af tiltalen.

Hensynet begrundes tilsvarende med, at det kan spare retten og de impliceredes tid. Der er således tale om tilskæring som følge af et ressourcemæssigt hensyn, tilsvarende til det som følger af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 og § 722, stk. 1, nr. 5.

Retsplejelovens §§ 721 og 722 anses således ikke for at være til hinder for, at der foretages en tilskæring af sagen, som medfører strafnedsættelse eller strafbortfald. Modsat formodes der at være en nedre grænse for omfanget af straffenedsættelsen. Herefter bør straffen ikke kan nedsættes fra fængselsstraf til bødestraf.¹⁰³

---

¹⁰⁰ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 192

¹⁰¹ Ibid., s. 192

¹⁰² Hartwig, U 1986B.185, s. 7

¹⁰³ Betænkning nr. 1066. 1986, s. 192

4.4.3. Tilskæring som medfører en bindende påtalebegrænsning

En tredje betænkelighed relaterer sig til, hvorvidt en påtalebegrænsning er bindende for anklagemyndigheden. Det klare udgangspunkt er, at enhver påtalebegrænsning i form af et helt eller delvist frafald af sigtelse eller tiltale er bindende for anklagemyndigheden.¹⁰⁴

I litteraturen forudsættes det, at tilkendegivelser om påtalebegrænsninger både kan forekomme udtrykkeligt og stiltiende gennem anklagemyndighedens adfærd og dispositioner.¹⁰⁵ Fremkommer anklagemyndigheden med en klar tilkendegivelse, vil de være bundet heraf. Dette er ligeledes tiltrådt af Højesteret i afgørelsen U 2016.1236 H.

I U 2016.1236 havde en anklager overfor to sigtedes og disses forsvarere tilkendegivet, at anklagemyndigheden ville begrænse påtalen i det omfang, som det var påstået af de to sigtede. Der er i afgørelsen lagt vægt på, at tilkendegivelsen er givet fra en kompetent myndighed samt, at medarbejderen havde mandat hertil.

Byretten, hvis dom blev stadfæstet af Højesteret, kom i afgørelsen frem til, at ” [...] retten kan lægge til grund, at anklagemyndighedens tilkendegivelser er fremsat af en medarbejder, der har haft mandat hertil.”¹⁰⁶ samt ”Påtalebegrænsningen er ubestridt truffet af den kompetente myndighed, og da der ikke foreligger oplysninger om, at afgørelsen er omgjort i overensstemmelse med retsplejelovens § 724, stk. 2.”¹⁰⁷

Det anføres således, at tilkendegivelsen skal være foretaget af en person med mandat hertil. Dette indebærer, at vedkommende skal være ansat i anklagemyndigheden, da denne har kompetencen til at foretage påtalebegrænsninger. Tilkendegivelser om påtalebegrænsning må derfor ikke anses for at kunne have bindende virkning, såfremt disse er fremsat af polititjenestemænd.

Denne påstand støttes af daværende rigsadvokat, Per Lindegaard, som har anført: ”Politiet har ikke rådighed over tiltalen og kan derfor ikke stille tiltalefrafald eller tiltalebegrænsning i udsigt som belønning for villighed til at give oplysninger”¹⁰⁸

---

¹⁰⁴ Kistrup et al, 2018, s. 145

¹⁰⁵ Kistrup et al, 2018, s. 145 og Vestergaard, 2017, s. 166

¹⁰⁶ U 2016.1236, s. 1240

¹⁰⁷ Ibid., s. 1240

¹⁰⁸ Anklagemyndighedens årsberetning af 1987, s. 108

Til trods for eksempler i retspraksis, hvor polititjenestemænd har afgivet tilkendegivelser om påtalebegrænsninger,¹⁰⁹ må det alligevel anses for værende det klare udgangspunkt, at tilkendegivelser skal fremsættes af anklagemyndigheden for at være bindende.

En omstændighed som tilsvarende kan bevirke, at anklagemyndigheden bindes af deres tilkendegivelse om påtalebegrænsning er det tilfælde, hvor den sigtede får en berettiget forventning om påtalens begrænsning. Dette fremgår tilsvarende af forarbejderne til bestemmelsen, som angiver, at såfremt behandlingen af sagen har skabt: ”[...] en berettiget eller beskyttelsesværdig forventning hos tiltalte om, at den ikke medtagne del af sagen er frafaldet, må der foreligge en bindende påtalebegrænsning for anklagemyndigheden.”¹¹⁰ Dette må antages at udspringe af betragtningen om, at plea bargaining-aftaler, som indeholder en påtalebegrænsning, ikke må komme den sigtede til skade.

Retsvirkningen af en påtalebegrænsning er, at senere sigtelser eller tiltale for de frafaldte forhold ikke er mulige, hvis omgørelsesfristen¹¹¹ er udløbet.¹¹² Den sigtede har efter udløbet af omgørelsesfristen en beskyttelsesværdig interesse, som medfører, at en tilkendegivet påtalebegrænsning ikke bør kunne tilbagekaldes.¹¹³

4.4.4. Særlig om tilskæringen af sager omhandlende andres forhold

Ved tilskæring af straffesager, bør der udvises en vis forsigtighed ved tilskæring. Dette skyldes, at der gives oplysninger om andres forhold. Disse sager behandles i et bredere omfang i nedenstående og omfatter forhold, hvor sigtede indvilliger i at afgive forklaring om medgerningsmænd eller andre gerningsmænd i øvrigt.

Som angivet ovenfor, kan anklagemyndigheden frafalde eller opgive forhold ud fra opportunitetsprincippet. Der forekommer dog en række betænkeligheder ved tilskæringen af sager vedrørende andres forhold. I sager, hvor der afgives forklaring om andres forhold, findes det betænkeligt, at der kan opstå en motivation for den sigtede til at underspille egne forhold frem for andres.

---

¹⁰⁹ Eksempelvis TfK 2011.834, hvor en politibetjents udsagn til forsvareren om, at sagen var henlagt, afskar anklagemyndigheden mod at rejse tiltale mod sigtede, da sagen blev genoptaget.

¹¹⁰ Betænkning nr. 1066, 1986, s. 180

¹¹¹ Omgørelse sker efter retsplejelovens § 724, stk. 2, eller genoptagelse efter § 975, hvis betingelserne herfor er til stede.

¹¹² Kistrup et al, 2018, s. 147

¹¹³ Ibid., s. 147

Sager om andres forhold giver således anledning til betænkeligheder. En af disse betænkeligheder er, hvorvidt opportunitetsprincippet kan begrunde, at man i en aftale angiver, at der ikke sker retsforfølgelse af forhold mod, at sigtede afgiver forklaring om andres forhold. Betænkelighederne behandles yderligere i afsnit 5.3.2.

Jørn Vestergaard bemærker, at opportunitetsprincippet ikke kan begrunde frafald som ovenfor angivet. Dette begrundes med: *”Det vil være utilladeligt at give en person, der må antages at have gjort sig skyldig i grov narkokriminalitet, tilsagn om en fuldstændig påtaleundladelse til gengæld for oplysninger om andre kriminelle”*¹¹⁴

Lars Bay Larsen og Henning Thiesen angiver tilsvarende, at opportunitetsprincippet taler for at lade anklagemyndigheden have et skøn over i hvilket omfang, der rejses tiltale. De anfører dog:

*”Efter vores opfattelse bør dette princip dog ikke kunne begrunde, at der som led i en aftale med en tiltalt gives løfte om ikke at retsforfølge for alvorligere former for kriminalitet. Ud over at risikoen for falsk forklaring i disse tilfælde formentlig er endnu mere fremtrædende på grund af udsigten til at slippe for en relativt streng straf, forekommer aftaler om plea bargaining i disse situationer at være udtryk for en retligt og etisk set betænkelig særbehandling f.eks. på den måde, at en tiltalt, som vil - og kan - forklare politiet om medgerningsmænd, opnår en langt gunstigere stilling i forhold til andre tiltalte, som ikke har nogen medgerningsmænd og derfor ikke i samme grad har ”noget at handle med”*¹¹⁵

Der vil således være væsentlige betænkeligheder ved at lade hele eller dele af en sigtelse frafalde i tilfælde, hvor den som opnår frafaldet, har afgivet forklaring om andre. Dette begrundes i, at den sigtede kan motiveres til at underspille egen forklaring og eventuelt forklare usandt om andres forhold. Frafall eller opgivelser vil i denne henseende være forbundet med en større risiko for, at der afgives falske forklaringer.

---

¹¹⁴ Vestergaard, 2017, s. 169

¹¹⁵ Bay Larsen & Thiesen, 1996, s. 309

4.4.5. Begrænsninger i adgangen til at tilskære sagen

Adgangen til at foretage tilskæring af sagen er begrænset af retsplejelovens § 752, stk. 3, herunder delvist også kompetencefordelingen, som foreligger mellem domstolene og anklagemyndigheden. Anklagemyndigheden kan ikke love sigtede en bestemt straf mod dennes tilståelse. Dette må henføres til, at domstolene i dansk ret besidder den dømmende magt, og at anklagemyndigheden ikke har kompetence hertil.

Det vil derimod ikke være i strid med § 752, stk. 3, at anklageren overfor den sigtede tilkendegiver, at hans medvirken og samarbejdsvillighed under efterforskningen vil kunne bemærkes overfor domstolene. Domstolene vil kunne medtage dette som en formildende omstændighed ved straffastsættelsen.¹¹⁶ Dette vil dog kun ske i tilfælde, hvor sigtede frivilligt afgiver en fuldstændig tilståelse.¹¹⁷

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2. om retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt.

4.5. Delkonklusion

Det følger af ovenstående, at retsplejelovens §§ 721 og 722 blandt andet giver mulighed for at foretage tilskæring af sager som følge af ressourcemæssige hensyn. Tilskæringen af sager på baggrund af denne hjemmel vil være en undtagelse til, hvad der følger af retsplejelovens § 752, stk. 3. Anklagemyndigheden kan ud fra disse bestemmelser, vælge at slutte forhold som en administrativ beslutning. Dette kan eksempelvis ske som led i indgåelsen af en plea bargaining-aftale mellem sigtede og anklagemyndigheden. Slutningen af forhold udgør ikke i sig selv et løfte, men forringer i visse tilfælde den sigtedes retstilling i et sådant omfang, at det bryder med § 752, stk. 3.

Retsplejelovens §§ 721 og 722 angiver, at der er mulighed for at foretages tilskæringer af sager i sin helhed. I relation til plea bargaining-aftaler, er alene § 721, stk. 1, nr. 4 og § 722, stk. 1, nr. 5 relevante. Med hjemmel i disse bestemmelser muliggøres tilskæring af et større sagskompleks – eksempelvis, som led i en plea bargaining-aftale. Det kan dog konkluderes, at adgangen hertil er begrænset i et vist omfang. Begrænsningen i anvendelsesområdet er begrundet i, at tilskæringen både begrænses af legalitetsprincippet, objektivitetsprincippet og retsplejelovens § 752, stk. 3.

---

¹¹⁶ Vestergaard, 2017, s. 164 ff.

¹¹⁷ Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, § 82, stk. 1, nr. 9.

Adgangen til at tilskære sager er begrænset i samme omfang som, begrænsningen er bindende for anklagemyndigheden. Enhver begrænsning af tiltalen eller påtalen er bindende og bevirker, at tiltale for de frafaldne forhold ikke senere kan rejses. Dette ses ligeledes at være tilfældet i praksis. Domstolene synes at være strikse i vurderingen af, om der forekommer bindende påtalebegrænsninger. Dette ses særligt, hvor påtalebegrænsningen har skabt en berettiget og beskyttelsesværdig forventning hos sigtede. I disse tilfælde forekommer domstolene sjældent tilbageholdne med at statuere, at påtalebegrænsningens er bindende for anklagemyndigheden.

Bestemmelserne ses at muliggøre anvendelsen af plea bargaining-aftaler, idet de giver anklagemyndigheden mulighed for at frafalde forhold som følge af ressourcemæssige overvejelser. Retsplejelovens §§ 721 og 722 står således i kontrast til retsplejelovens § 752, stk. 3, da disse ikke indeholder et forbud, som begrænser anvendelsen af plea bargaining-aftaler.

Kapitel 5

Af betydning for anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess er bestemmelserne om strafnedsættelse, hvilket vil blive behandlet i dette kapitel. Endvidere vil der blive foretaget en analyse af bestemmelsernes anvendelse i praksis.

5.1. Retsgrundlaget for strafnedsættelse

Straffelovens kapitel 10 regulerer regelgrundlaget for strafudmålingen i straffesager. Bestemmelserne i lovens §§ 80-82 lovfæster de hensyn og omstændigheder, som kan indgå ved strafudmålingen. Straffelovens § 80 oplister en række momenter, som kan tillægges vægt ved strafudmålingen, herunder lovovertrædelsens grovhed, den skade, fare og krænkelse, som er forbundet med lovovertrædelsen samt gerningsmandens forhold.¹¹⁸ Bestemmelsen udgør således den almindelige regel for strafudmåling.

Straffelovens §§ 81 og 82 angiver en række omstændigheder, som i almindelighed kan indgå som skærpende eller formildende omstændigheder ved strafudmålingen. Bestemmelserne er ikke udtømmende, hvorfor det ikke kan udelukkes, at øvrige momenter kan indgå i vurderingen af strafudmålingen.

Straffelovens § 82 muliggør, at der kan ske strafnedsættelse inden for den foreskrevne strafferamme i straffe- og særlovgivning.¹¹⁹ Ved en eller flere formildende omstændigheder, er det således ikke muligt at lempe straffen til en straf under, hvad der er foreskrevet i den enkelte bestemmelse.¹²⁰ En lempelse af straffen til under den fastsatte strafferamme er i stedet reguleret i straffelovens § 83.

Efter straffelovens § 80, stk. 2 skal der ved straffeudmålingen tages hensyn til gerningsmandens forhold før og efter gerningen.¹²¹ Et sådant hensyn kan blandt andet omfatte tilfælde, hvor gerningsmanden har medvirket til sagens oplysning – både om egne eller medgerningsmænds forhold.

Nedenfor vil regelgrundlaget for strafnedsættelse som følge af forklaring om egne forhold efter § 82, nr. 9 og om andres forhold efter § 82, nr. 10 blive uddybet.

---

¹¹⁸ Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, § 80

¹¹⁹ Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, § 2

¹²⁰ Greve et al, 2013, s. 526 ff.

¹²¹ Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021 § 80, stk. 2, sidste led.

5.2. Strafnedsættelse for egne forhold

5.2.1. Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9

Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 angiver, at: ”*Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som formildende omstændighed [...] at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse*”.¹²²

Bestemmelsen er indsat i sin nuværende form ved ændringen af straffe- og retsplejeloven i 2004¹²³, og er en videreførsel af den tidligere bestemmelse i § 84, stk. 1, nr. 9: ”*Den for en strafbar handling i loven foreskrevne straf kan nedsættes [...] når han frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse*.”¹²⁴ Den blotte ordlyd af bestemmelsen har derfor ikke ændret sig betydeligt siden 2004.

Efter § 82, stk. 1, nr. 9 kan det tillægges betydning, at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse. Dette forhold kan indgå som en formildende omstændighed ved strafudmålingen. Ved anvendelse af denne bestemmelse vil nedsættelse af straffen, som følge af formildende omstændigheder, således alene kunne begrundes i gerningsmandens egne strafbare forhold.

5.2.2. Bestemmelsens anvendelse i praksis

Da bestemmelsens anvendelsesområde ikke kan udledes direkte af bestemmelsens ordlyd i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9. Det vil være nødvendigt at gennemgå udvalgt retspraksis og supplerende inddrage litteraturen for at klarlægge anvendelsesområdet.

Et af de første trykte tilfælde hvor bestemmelsen fandt anvendelse ses i U 1986.284 H. Afgørelsen omhandlede indførsel af narkotika. I afgørelsen blev tiltalte i dømt fængsel i 7 år og 9 måneder. Højesteret kom i afgørelsen frem til, at straffen skulle nedsættes med 1 år. Strafnedsættelsen blev begrundet i, at sagen på tidspunktet for tiltalerejsningen alene hvilede på tiltaltes egen tilståelse.¹²⁵ Det bemærkes dog, at afgørelsens præmisser ikke angiver noget konkret om anvendelsesområde for bestemmelsen eller hvilke momenter, som danner grundlag for strafnedsættelse.

---

¹²² Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, § 82, nr. 9

¹²³ Lovforslag nr. 99 af 16. november 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven

¹²⁴ Lovbekendtgørelse nr. 814 af 30. september 2003, § 84, stk. 1, nr. 9

¹²⁵ U 1986.284, s. 285

Et andet tilfælde, hvor bestemmelsen blive behandlet, er Hillerød Kriminalrets dom af 10.1.89. Afgørelsen er utrykt men fremhæves af Carsten Egeberg Christensen.¹²⁶ I afgørelsen forsøgte forsvareren af påberåbe sig straffelovens § 84, stk. 1, nr. 9 (nuværende § 82) under henvisning til den tiltaltes angivelse af medgerningsmænd.

Retten kom i afgørelsen frem til, at forsvarerens påstand ikke kunne tages til følge. Selvom forsvarernes påstand ikke kunne tages til følge, blev der ved strafudmålingen foretaget en strafnedsættelse. Strafnedsættelsen blev foretaget under hensyntagen til tiltaltes erkendelser under sagen. Det bemærkes dog, at nedsættelsen ikke skete med hjemmel i § 84, stk. 1, nr. 9, hvilket er stridende med, hvad Højesteret kom frem til i U 1986.184 H.

Det fremstår uklart, hvordan Hillerød Kriminalret kom frem til, at nedsættelsen ikke skete med hjemmel i § 84. Det fremgår af den nuværende § 82, stk. 1, nr. 9, at når gerningsmanden *”frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse”*, danner dette grundlag for strafnedsættelse. I afgørelsen angives det alene, at den tiltalte fremkom med erkendelser.¹²⁷ Sammenlignes dette med bestemmelsens ordlyd, er der alene tale om en erkendelse og ikke en frivillig angivelse og fuldstændig tilståelse. Det formodes således, at en erkendelse ikke er sammenfaldende med en frivillig angivelse og fuldstændig tilståelse.

Ovenstående belyser, at der alene er tale om forhold, hvor en gerningsmand frivilligt angiver sig selv og herefter aflægger en fuldstændig tilståelse. Bestemmelsen forudsætter ved denne formulering et element af frivillighed før, at § 82, nr. 9 kan bringes i anvendelse.

Som anført af Carsten Egeberg Christensen, giver det anledning til tvivl om rækkevidden af bestemmelsen, og hvornår der reelt er tale om frivillighed: *”Kræves det, at man selv er mødt op hos politiet og lagt alle kortene på bordet, eller er det tilstrækkeligt, at sigtede, efter at være blevet pågrebet, fuldstændig frivilligt fortæller om forhold, som politiet intet kundskab har om.”*¹²⁸ Efter Carsten Egebergs opfattelse er der således tvivl om, hvad der efter bestemmelsen betragtes som værende frivilligt.

---

¹²⁶ Christiansen, U 1993B.44, s. 44.

¹²⁷ Ibid., s. 45

¹²⁸ Ibid., s. 45

Om samme problemstilling udtaler Straffelovrådet, at frivilligheden beror på en konkret vurdering og ” [...] at bestemmelsen alene sigter på at kunne begunstige den, der ”af egen fri vilje”, og ”førend den pågældende endnu vidste sig mistænkt”, har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse [...]”.¹²⁹

Anvendelsen af bestemmelsen kræves således, at gerningsmanden frivilligt skal angive sig selv og afgive forklaring forinden pågribelse af politiet. Modsætningsvist må der i den situation, hvor sigtede afhøres og undervejs tilstår, formentlig ikke være tale om et forhold omfattet af § 82, stk. 1, nr. 9, fordi der ikke er tale om en frivillig tilståelse. I dette eksempel vil der ikke kunne foretages strafnedsættelse efter bestemmelsen i § 82 fordi, der ikke forekommer en frivillig tilståelse.¹³⁰

Et eksempel på strafnedsættelse, som følge af tiltaltes frivillige angivelse og fuldstændige tilståelse, ses i AM 2011.04.28 V. Strafnedsættelsen blev begrundet i, at tiltalte uden forbehold erkendte sig skyldig. Tilståelsen blev endvidere understøttet af de øvrige oplysninger i sagen.¹³¹ Afgørelsen er således et eksempel på, at den frivillige angivelse og fuldstændige tilståelse, var omfattet af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9, hvorefter der skete strafnedsættelse.

En strafnedsættelse efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 kræver således, at gerningsmanden fremkommer med en frivillig angivelse og fuldstændig tilståelse. En fuldstændig tilståelse indeholder, at gerningsmanden uden forbehold erkender sig skyldig. Tilståelsen skal endvidere understøttes af sagens øvrige omstændigheder.

5.3. Strafnedsættelse for andres forhold

5.3.1. Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10

Straffelovens § 82, nr. 10 angiver, at: ”Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som formildende omstændighed [...] at gerningsmanden har givet oplysninger, som er afgørende for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre.”

---

¹²⁹ Betænkning nr. 1424, 2002, s. 371.

¹³⁰ Langsted, Morgenavisen Jyllandsposten, 2002, 1. afsnit.

¹³¹ AM 2011.04.28 V, s. 6

Bestemmelsen er indsat ved lovændringen af straffe- og retsplejeloven i 2004¹³², som følge af flere domstolsafgørelser, hvori der er blevet taget stilling til sigtedes forklaring om eventuelle medgerningsmænd.¹³³ Lovændringen følger af Højesterets dom i U 1998.1317 H. Højesteret tog i afgørelsen stilling til, om tiltaltes medvirken til oplysning af sagen kunne medføre strafnedsættelse.¹³⁴

Straffelovens § 82, nr. 10 muliggør strafnedsættelse som følge af, at sigtede har medvirket til sagens oplysning og/eller afgiver forklaring om medgerningsmænd. I disse tilfælde vil der, modsat § 82, stk. 1, nr. 9, være tale om andres strafbare forhold end den sigtedes egne forhold.

Oplysninger vedrørende andres strafbare forhold kan omfatte både oplysninger om medgerningsmænd eller øvrige gerningsmænd, som ikke har nogen relation til den sigtedes sag.¹³⁵

Bestemmelsens anvendelsesområde er som udgangspunkt ikke afgrænset til særlige sagstyper. At sigtede giver oplysninger til brug for sagens opklaring, kan dog være en fordel i sager inden for visse miljøer, herunder blandt andet narko- og bandemiljøet, hvor der ikke er kutyme for, at man taler med politiet, hvorfor opklaringen er ganske vanskelig.¹³⁶

Rigsadvokaten har ligeledes udtalt sig om, hvornår tilkendegivelser om strafnedsættelse som følge af sigtedes medvirken til oplysning af sager bør gives:

*”Sådanne tilkendegivelser bør kun fremsættes i sager om grovere kriminalitet, f.eks. større narkotikasager, sager om alvorlig voldskriminalitet og drab eller sager vedrørende omfattende eller alvorlig økonomisk kriminalitet.”*¹³⁷

Hertil følger det, at *”Tilkendegivelsen bør endvidere kun fremsættes, når det efter en konkret vurdering af omstændighederne i sagen findes påkrævet af hensyn til efterforskningen.”*¹³⁸

---

¹³² Lovforslag nr. 99 af 16. november 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven

¹³³ Kistrup et al, 2018, s. 684

¹³⁴ U 1998.1317 H, s. 1320

¹³⁵ Bemærkninger til lovforslag nr. 99 af 16. november 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven, s. 3296

¹³⁶ Greve et al, 2013, s. 537.

¹³⁷ RM 11/1998, s. 3

¹³⁸ Ibid., s. 3

Ovenstående angiver i hvilket omfang, at tilkendegivelser om strafnedsættelse må gives til gerningsmænd, som har bidraget til sagens oplysning i overensstemmelse med straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10.

5.3.2. Bestemmelsens anvendelse i praksis

Anvendelsesområdet for straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10 anses som værende uklart, hvorfor der nedenfor vil blive foretaget en gennemgang af relevant retspraksis samt supplerende bidrag fra relevant litteratur. Dette vil ske med henblik på at klarlægge bestemmelsens anvendelsesområde.

Bestemmelsen tager sigte på tilfælde, hvor sigtede angiver oplysninger om medgerningsmænd eller andre gerningsmænd, hvor dette indgår som en formildende omstændighed under straffastsættelsen i sagen mod sigtede.

5.3.2.1. Bestemmelsens udvikling gennem praksis

Bestemmelsen blev indført på baggrund af Højesterets afgørelse U 1998.1317 H. Afgørelsen omhandlede en kurers indførsel af narkotika med henblik på overdragelse. Landsretten lagde ved strafudmålingen alene vægt på det indsmugledes stofs mængde, art og at tiltalte kun havde virket som kurer.

I kontrast til landsretten lagde Højesteret vægt på, at tiltalte havde afgivet oplysninger, som var af stor betydning for politiets efterforskning samt oplysninger om medgerningsmænd. Fire dommere anføte, at: *”Straffelovens § 80, stk. 1, giver mulighed for ved strafudmålingen at tage hensyn til, at tiltalte har medvirket ved sagens oplysning, herunder ved afgivelse af forklaring om medgerningsmænd”*.¹³⁹

Dommerne anførte endvidere:

”Vi finder under hensyn hertil, at der ved strafudmålingen bør kunne tages hensyn til oplysninger fra anklagemyndigheden om, at sigtede har ydet politiet og anklagemyndigheden bistand under efterforskningen, uanset de principielle og retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan være forbundet med en sådan ordning”.¹⁴⁰

---

¹³⁹ U 1998.1317 H, s. 1320

¹⁴⁰ Ibid., s. 1320

Med denne udtalelse åbnede Højesteret op for, at der ved strafudmålingen skal tages hensyn til, om sigtede har medvirket positiv til opklaring af forbrydelsen samt givet oplysninger, som kan bidrage til opklaring af andre forbrydelser.

Det bemærkes, at der forelå dissens i afgørelsen. Én dommer anførte:

*”En almindelig adgang til strafnedsættelse for tiltalte, der afgiver forklaring til politiet om medgerningsmænd, indebærer en så betydelig risiko for, at der vil blive afgivet urigtige forklaringer, der kan føre til forkerte domfældelser, at man - uanset de efterforskningsmæssige hensyn - efter min mening bør afstå fra at lade sådan bistand til politiet få indflydelse på strafudmålingen”.*¹⁴¹

Dennes opfattelse afviger således fra de øvrige dommers opfattelse. Denne dommer udtrykker retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved afgivelsen af oplysninger mod lempelse af straffen. Dissensen er således et udtryk for, at der foreligger en risiko, når strafnedsættelse er muligt som følge af angivelse af opklarende oplysninger.

Det antages, at dommerens betænkelighed ikke er ubegrundet som følge af, at sigtedes motiv til at afgive forklaring. Motivet drives af, at sigtede kan opnå en bedre retstilling i egen sag.

Det anføres af DJØF's etiske gruppe, at hvis sigtede afgiver forklaring om andre medgerningsmænd mod lempelse af vedkommendes egen straf, må angivelsen vurderes som værende utilladelig, hvis forklaringen kan anvendes mod de angivne gerningsmænd. Sigtes kan således motiveres til at afgive usande forklaringer for at forbedre sin egen retstilling.¹⁴²

I rigsadvokatens notat fra 1994 om adgangen til ”plea-bargaining” tilslutter Rigsadvokaten sig ovennævnte betænkelighed. Rigsadvokaten angiver, at sigtedes forklaringer om medgerningsmænd mod sigtedes forbedring af egen retstilling bør undgås, da risikoen for usande forklaringer er betydelig.¹⁴³

---

¹⁴¹ U 1998.1317 H, s. 1320

¹⁴² DJØF fagligt etiske arbejdsgruppe, Juristen 1994, s. 284

¹⁴³ Notat om adgangen til ”plea bargaining”, 1994, s. 12

Betænkeligheden, om straffenedsættelse som følge af forklaring om andre gerningsmænd efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10, kommer til udtryk i afgørelsen U 2009.941 H. Afgørelsen omhandler indførsel og videreførelsen af narkotika fra Holland til USA gennem Danmark. I afgørelsen havde fire amerikanske vidner afgivet forklaring som led i en plea bargaining-aftale, hvilket førte til, at der blev rejst tiltale mod tre danske medgerningsmænd. I byretten protesterede forsvarerne mod, at retten lod anklagemyndigheden føre vidnerne idet, de havde indgået plea bargaining-aftaler.¹⁴⁴ Byretten anerkendte forsvarernes protest og fulgte dermed retstilstanden efter afgørelsen U 1982.1027 H, hvorefter vidner som har indgået i en plea bargaining-aftale ikke bør føres.

I U 2009.941 H kom landsretten dog frem til, at vidnerne kunne føres. Landsretten refererede til U 1998.1317 H og forarbejderne til straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10, hvorefter vidnerne forklaring må være af væsentlig betydning for sagen, at vidneførelsen ikke bør nægtes.

I Højesteret anførte forsvarerne, at: ”[...] der er risiko for, at en person for at få fordel i egen sag afgiver en urigtig forklaring om andre med en urigtig domfældelse til følge”.¹⁴⁵ Forsvarerne forsøgte yderligere at påberåbe sig retsplejelovens § 752, stk. 3, 2. pkt., som i et vist omfang forbyder anvendelse af løfter, urigtige foregivender eller trusler mod en forklaring og dermed en begrænsning af plea bargaining-aftaler.

Højesteret fandt, at selvom plea bargaining-aftaler ikke lovligt kan indgås af den danske anklagemyndighed, kan de ikke anses for stridende mod grundlæggende danske retsprincipper. Højesteret anførte, at:

*”På denne baggrund, og da der ved behandlingen af sager om international kriminalitet må tages hensyn til, at andre lande kan have straffeprocessuelle regler, som adskiller sig fra de danske, kan de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, som er baggrunden for, at tilståelsesaftaler som de foreliggende ikke anerkendes i dansk ret, ikke føre til, at anklagemyndigheden afskæres fra at føre de fire personer som vidner i den danske straffesag”.*¹⁴⁶

---

¹⁴⁴ U 2009.941 H, s. 943

¹⁴⁵ Ibid., s. 951

¹⁴⁶ Ibid., s. 952

Højesteret stadfæstede således landsrettens kendelse, hvorfor vidneførelsen blev tilladt i den danske straffesag. Højesteret bemærkede dog, at: *”Ved vurderingen af forklaringernes bevisværdi må det imidlertid tages i betragtning, at forklaringerne kan være usande, fordi de er motiverede af de lovede fordele”*. Således fastslog Højesteret, at vidneførelsen er mulig men, at det ved en sådan skal udvises forsigtighed med bevisførelsen. Dette skyldes, at vidneforklaringerne kan være motiveret som følge af plea bargaining-aftalerne.

Højesterets kendelse i U 2009.941 H om de amerikanske vidner, blev afsagt i forbindelse med sagen mod de danske medgerningsmænd. Sagen mod de danske gerningsmænd fremgår af U 2012.1604 V. Kendelsen i U 2009.941 H blev afsagt som følge af, at der under forfølgelsen af de danske gerningsmænd var omtvistet, hvorvidt det var muligt at føre de fire amerikanske vidner under sagen.

By- og landsretten skulle efter Højesterets kendelse i U 2009.941 H tage stilling til, hvorvidt de tre tiltalte kunne dømmes på baggrund af vidneforklaringerne fra de fire amerikanske vidner.

Med henvisning til Højesteret bemærkning i U 2009.941 H, foretog byretten en vurdering af forklaringernes bevisværdi. Denne vurdering var nødvendig som følge af vidnernes plea bargaining-aftaler, hvorefter forklaringerne kunne være usande.

I U 2012.1604 V kom byretten frem til:

”[...] at de amerikanske vidners forklaringer med vægt understøttes af andre omstændigheder i sagen, der peger på de tiltalte T2 og T1 som dem, der har organiseret og gennemført indsmuglingen af ecstasypiller fra Danmark til USA. Retten lægger vægt på, at der ikke ses at være afgørende forskelle på væsentlige punkter i disse vidners forklaringer. Der er tale om detaljerede forklaringer, og retten finder ikke grundlag for at statuere, at der er tale om konstruerede forklaringer.”¹⁴⁷

På trods af de opstillede forhold, vurderede byretten, at vidnernes forklaringer ikke var usande. Vidneforklaringerne blev som følge heraf, således lagt til grund som bevis for vurderingen af de tre

---

¹⁴⁷ U 2012.1604 V, s. 1610

tiltalt skyld. Byretten fandt herefter de tiltalte skyldige, og idømte dem henholdsvis 5 og 10 års fængsel.

Sagen blev efterfølgende anket til landsretten, som ligeledes tog stilling til bevisværdien af de amerikanske vidneforklaringer. Landsretten bemærkede indledningsvist, at forklaringernes bevisværdi skal vurderes, under hensyntagen til Højesterets bemærkning i U 2009.941 H og EMD's bemærkninger i *Cornelis v. The Netherlands*. Landsretten anførte, at vidnernes tilståelsesaftaler og vidnernes sager var blevet grundig behandlet ved byrettens afgørelse. Under henvisning til *Cornelis v. The Netherlands* anførte landsretten, at forklaringernes som afgørende bevis, ikke var til hinder for at disse kunne lægges til grund, såfremt landsretten ud fra en skærpet vurdering fandt, at forklaringerne var troværdige.¹⁴⁸

Landsretten kom efter en samlet vurdering frem til, at forklaringerne ikke var konstruerede med henblik på at opnå strafnedsættelse. Derudover fandtes forklaringerne at være troværdige. Forklaringerne fandtes at have en væsentlig indbyrdes sammenhæng og endvidere blev de støttet af sagens faktiske omstændigheder.¹⁴⁹ Vidneforklaringerne kunne ud fra landsrettens vurdering lægges til grund som bevis i sagen.

Ovenstående afgørelser viser, i hvilket omfang og under visse omstændigheder vidner, som har indgået plea bargaining-aftaler, kan føres under danske retssager. Det kan således udledes, at der ved førelsen af vidner, skal foretages en konkret vurdering af forklaringernes bevisværdi. Heri indgår blandt andet forklaringernes troværdighed, omstændighederne forklaringen er fremført under samt sagens øvrige omstændigheder.

Afgørelsen i U 2009.941 H står således i kontrast til tidligere praksis. I U 1982.1027 H blev det fastslået, at personer som har indgået plea bargaining-aftaler ikke bør føres som vidner. I afgørelsen blev det lagt til grund at, vidnet kan have en interesse i at afgive forklaring i overensstemmelse med den tidligere forklaring, som blev afgivet i forbindelse med indgåelsen af plea bargaining-aftalen. Højesteret fandt, at:

---

¹⁴⁸ U 2012.1604 V, s. 1618

¹⁴⁹ *Ibid.*, s. 1622

”Når endvidere henses til de omstændigheder, hvorunder disse forklaringer efter de foreliggende oplysninger er tilvejebragt, findes det uanset sagens omfang og karakter betænkeligt at tillade den begærede vidneførelse”.¹⁵⁰

Retstilstanden efter 1982 var således, at vidner der havde indgået i plea bargaining-aftaler ikke kunne føres som bevis under retssager mod medgerningsmænd eller andre gerningsmænd. Denne retstilstand ses i dag at være ændret som følge af afgørelsen i 2009. Dette ses blandt andet ved, at vidner som disse i dag kan føres under den forudsætning, at der foretages en særskilt stillingtagen til forklaringens bevisværdi.

5.3.2.2. Eksempler i praksis

Bestemmelsen har fundet anvendelse i flere forskellige afgørelser, hvilket tjener til fastlæggelse af anvendelsesområdet.

I afgørelsen U 2011.2203 H behandles strafnedsættelse som følge af angivelse af medgerningsmænd. I afgørelsen blev en tiltalt fundet skyldig i en række forhold om grov kriminalitet, som var begået som led i hans involvering i bandemiljøet. Afgørelsen er et eksempel på, hvordan tiltaltes medvirken til opklaring af sagen samt hans frivillige angivelse indgår som formildende omstændigheder ved strafudmålingen.

Byretten anførte ved strafudmålingen, at:

”I formildende retning er det under henvisning til dommen UfR 1998.1317H og straffelovens § 82, nr. 9 og 10, tillagt betydning, at tiltalte med hensyn til forhold 1, 3 og 8 har angivet sig selv og tilstået forhold, som politiet ikke på forhånd havde kendskab til.”¹⁵¹

Byretten henviste således til den skelsættende dom for anvendelsesområdet af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og 10. Retten fastslog således, at det var en formildende omstændighed, at tiltalte havde angivet sig selv for de respektive forhold. Denne omstændighed medførte strafnedsættelse.

---

¹⁵⁰ U 1982.1027 H, s. 1028

¹⁵¹ U 2011. 2203 H, s. 2205

Byretten anførte endvidere, at det var af betydning: ”[...] at tiltalte blandt andet i forbindelse med de indenretlige afhøringer har givet oplysninger, som er afgørende for opklaringen af meget alvorlige strafbare handlinger begået af andre”.¹⁵² Oplysninger om strafbare handlinger begået af andre gerningsmænd, indgår ligeledes som en formildende omstændighed ved strafudmålingen. Denne omstændighed kan føre til strafnedsættelse.

Tiltalte ankede byrettens dom med påstand om formildelse. Landsretten stadfæstede dog dommen og tiltrådte de forhold, som byretten lagde vægt på ved strafudmålingen.

Tiltalte ankede landsrettens dom med påstand om formildelse og anførte, at: ”Der synes ikke at være taget hensyn til, at han som følge af sine forklaringer er i fare for alvorlige repressalier fra personer tilknyttet hans tidligere omgangskreds”.¹⁵³ Højesteret foretog herefter en konkret vurdering af sagen og de formildende omstændigheder. Højesteret fandt, at byrettens straf på 12 års fængsel var passende, hvilket landsretten ligeledes havde tiltrådt. De formildende omstændigheder havde stor betydning for strafudmålingen, da tiltalte ellers var blevet idømt fængsel på livstid eller fængsel i 16 år.¹⁵⁴

Afgørelsen TfK 2003.693 V er ligeledes et eksempel på, at tiltaltes oplysninger om strafbare forhold begået af andre indgår som en formildende omstændighed under strafudmålingen. I afgørelsen afgav tiltalte forklaring om medgerningsmænd efter, at vicepolitimesteren havde oplyst tiltalte om muligheden for strafnedsættelse efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10. Byretten foretog en konkret afvejning af sagens omstændigheder og fastsatte derefter dommen til 2 år og 3 måneders fængsel. Den formildende omstændighed medførte en strafnedsættelse på 9 måneder, da tiltalte efter praksis skulle have været idømt 3 års fængsel.¹⁵⁵ Landsretten fandt under dissens, at byrettens dom skulle stadfæstes med henvisning til, at der var foretaget en passende strafudmåling.

TfK 2017.640 H er ydermere et eksempel på strafnedsættelse som følge af tiltaltes forklaring om medgerningsmænd. I byretten afgav tiltalte ikke forklaringer om medgerningsmænd. Tiltalte blev herefter idømt 5 år og 6 måneders fængsel. Tiltalte ankede dommen med påstand om formildelse. I Landsretten afgav tiltalte ny forklaring, hvor han oplyste om medgerningsmænd.

---

¹⁵² U 2011.2203 H, s. 2205

¹⁵³ Ibid., s. 2206

¹⁵⁴ Ibid., s. 2206

¹⁵⁵ TfK 2003.693 V, s. 3

I landsrettens afgørelse fandtes der dissens mellem dommerne. Fire af landsretsdommerne fandt at tiltaltes forklaringen om medgerningsmænd som en formildende omstændighed. Denne omstændighed skulle medføre strafnedsættelse. Dommen skulle således lyde på 4 år og 6 måneders fængsel. To landsretsdommere fandt, at da tiltalte først havde afgivet forklaring efter byrettens dom, kunne forklaringen ikke indgå som en formildende omstændighed. Da stemmeflertallet talte for strafnedsættelse, stadfæstede landsretten byrettens dom med den ændring, at straffen blev fastsat til fængsel i 4 år og 6 måneder. Dette medførte således en strafnedsættelse på 1 år.

De ovenfor nævnte afgørelser er således eksempler på, at oplysninger om medgerningsmænd kan føre til strafnedsættelse efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10.

5.4. Delkonklusion

Straffelovens kapitel 10 regulerer straffens fastsættelse. Af lovens §§ 80-82 indgår respektive hensyn og omstændigheder som indgår i strafudmålingen. Karakteristisk herfor er, at straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og 10 muliggør strafnedsættelse.

Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 regulerer strafnedsættelse for egne forhold. Ved anvendelse af bestemmelsen er det et krav, at sigtede frivilligt har angivet sig selv og afgivet fuld tilståelse i sagen. Det skal hertil bemærkes, at bestemmelsen kun finder anvendelse for angivelse af tiltales egne forhold. Anvendelsen af bestemmelsen i praksis viser, at hvis tiltalte angiver sig selv eller afgiver fuld tilståelse, indgår dette som en formildende omstændighed ved strafudmålingen. Ovenstående analyse viser endvidere, at angivelsen og tilståelsen skal være afgivet frivilligt. En erkendelse er ikke tilstrækkelig for, at bestemmelsen finder anvendelse.

Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10 regulerer strafnedsættelse for andres forhold. Bestemmelsen giver mulighed for, at der kan ske strafnedsættelse, hvis tiltalte giver oplysninger, som er af afgørende betydning for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre. Dette gælder både oplysninger givet om medgerningsmænd og gerningsmænd i andre forbrydelser.

Bestemmelsen blev indført på baggrund af U 1998.1317 H. Højesteret fastslog i afgørelsen, at der i strafudmålingen skal tages hensyn til, om sigtede har medvirket positivt til opklaring af forbrydelsen, samt givet oplysninger til opklaring af andre forbrydelser. Der fandtes dog dissens i afgørelsen, som

følge af risikoen for, at der vil blive afgivet urigtige forklaringer, da tiltalte kan motiveres af straffenedsættelsen i bestemmelsen.

Denne risiko tilslutter både af DJØF's etiske gruppe og Rigsadvokaten. Betænkeligheden går endvidere igen i praksis. Retspraksis viser, at der eksempelvis skal udvises forsigtighed ved førelse af vidner, som tidligere har indgået en plea bargaining-aftale. En sådan adgang til vidneførelse er en forholdsvis ny retstilstand. Før afgørelsen i 2009 var det ikke muligt at føre vidner, som tidligere havde indgået en plea bargaining-aftale.

Retspraksis viser endvidere, at både oplysninger om medgerningsmand i den konkrete sag, samt oplysninger om gerningsmænd i andre forbrydelser har betydning for strafudmålingen. Oplysninger efter straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10 kan således føre til nedsættelse af straffen.

Kapitel 6

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er en del af dansk ret, hvorfor dansk straffeprocess skal fortolkes i overensstemmelse med retstilstanden efter EMRK. Dette kapitel har således til formål at klarlægge anvendelsesområdet efter artikel 6 samt retstilstanden herefter.

6.1. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6

En grundlæggende rettighed i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention fremgår af artikel 6. Artiklen sikrer retten til retfærdig rettergang i straffesager og sager ”om borgerlige rettigheder og forpligtelser”, hvorfor denne er relevant i forhold til plea bargaining. Som det fremgår af ordlyden, er artiklens anvendelsesområde begrænset til sager om borgerlige rettigheder og forpligtelser, samt straffesager.¹⁵⁶

Artiklens formål er at sikre, at enhver har ret til en domstolsprøvelse, jf. ordlyden ”*right to a fair trial*”.¹⁵⁷ Et aspekt heraf er, at man har ret til at anlægge en sag ved domstolene. Retten til at anlægge en sag ved domstolene er dog ikke et absolut krav, hvilket følger af, at medlemsstaten kan regulere retten hertil nærmere.¹⁵⁸ En nærmere regulering kan eksempelvis være, hvis medlemsstaten stiller rimelige betingelser for søgsmålsadgangen eller rimelige tidsfrister for anlæggelse af sagen.¹⁵⁹ Hermed er det muligt for medlemsstaterne at regulere under de betingelser ”[...] *at disse ikke begrænser eller udhuler retten på en sådan måde eller i et sådant omfang, at kernen i retten forringes*”.¹⁶⁰ Hvis medlemsstaten vælger at regulere, er det ydermere et krav, at der skal foreligge proportionalitet mellem det forfulgte formål og det valgte middel, samt at denne varetager et legitimt formål.¹⁶¹

I dansk ret er der dog mulighed for i visse tilfælde at give afkald på retten til en domstol. Dette ses blandt andet, hvis parterne aftaler at sagen skal behandles ved voldgift, eller hvis der i straffesager aftales, at tiltalte kontraherer i et udenretligt bødeforlæg. Disse situationer strider ikke imod retten efter EMRK artikel 6, men der stilles ”[...] *store krav for at anse det for godtgjort, at der er givet afkald, og det er en betingelse, at klager ikke har været udsat for nogen form for tvang*”.¹⁶² Således

---

¹⁵⁶ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, art. 6

¹⁵⁷ European Convention on Human Rights, article 6

¹⁵⁸ Kjølbro, 2017, s. 506

¹⁵⁹ Elo Rytter, 2021, s. 468

¹⁶⁰ Kjølbro, 2017, s. 506

¹⁶¹ Ibid., s. 506

¹⁶² Ibid., s. 508

stilles der strenge beviskrav for, at den anklagede ikke har været udsat for tvang under afgivelse af retten til domstolsprøvelse.

Efter EMRK artikel 6 er det endvidere en rettighed, at enhver har krav på en uafhængig domstol. Herom har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslået, at det dømmende organs uafhængighed skal bestå under hele sagen, og der må ikke bestå tvivl om uafhængigheden. Dette omfatter således hele retssagen, men også arbejdet forinden – blandt andet efterforskningen i straffesager.¹⁶³

Endvidere er det en klar betingelse efter konventionens artikel 6, at der er krav om en upartisk domstol. Heraf følger det, at dommeren ”[...] skal både være og fremstå som neutral”.¹⁶⁴ Uafhængigheden vægtes højt af hensyn til offentligheden og individets tillid til domstolenes neutralitet. Ifølge praksis fra EMD, omfatter kravet om en upartisk domstol, at domstolen både subjektivt og objektivt er upartisk. Dette indebærer, at dommeren ikke må tilkendegive noget partisk i forbindelse med sagen (subjektivt), og de ydre omstændigheder må heller ikke rejse tvivl om dommerens partiskhed (objektivt). For at domstolen opfylder kravet om at være upartisk, skal dommeren således både være upartisk subjektivt og objektivt.¹⁶⁵

EMRK artikel 6(2) fastlægger, at den anklagede skal anses for uskyldig indtil, det modsatte er bevist. Dette stemmer også overens med den almindelige uskyldsformodning i dansk ret.

Det følger endvidere af EMRK artikel 6, at parterne i sagen skal ligestilles og har adgang til kontradiktion. Således er det afgørende for en retfærdig rettergang, at den anklagede sikres adgang til at forsvare sig. Dette indebærer den anklagedes udpegelse af en forsvarer, eller at denne får en forsvarer beskikket. Ydermere skal anklagede have adgang til bevismaterialet i sagen, jf. artikel 6(1) og 6(3), samt ”[...] adgang til en kontradiktorisk proces for at imødegå anklagemyndighedens anklager, herunder gennem afhøring og modafhøring af vidner m.v.”.¹⁶⁶ Adgangen til afhøring og modafhøring følger af artikel 6(1) og specifikt (3), litra d. Ligestilling og kontradiktion er således fundamental efter

---

¹⁶³ Elo Rytter, 2021, s. 471

¹⁶⁴ Ibid., s. 475

¹⁶⁵ Elo Rytter, 2021, 475

¹⁶⁶ Elo Rytter, 2016, s. 457

EMRK artikel 6. Efter bestemmelsen er der dog ikke tale om et absolut krav. I visse tilfælde kan adgangen begrænses af hensyn til beskyttelse af andres rettigheder eller offentlige interesser.¹⁶⁷

EMRK artikel 6 rummer ydermere et krav om offentlighed. Artiklen angiver, at en retssag som udgangspunkt skal foregå mundtligt og offentligt. Dette udgangspunkt kan dog fraviges, hvis andre hensyn taler herfor. Eksempelvis kan hensynet til andres privatliv eller hensynet til den nationale sikkerhed begrunde, at retssagen ikke skal foregå offentligt, jf. artikel 6(1). Det følger dog af artiklen, at domsafsigelsen skal foregå offentligt, hvilket er et absolut krav.

Bestemmelsen indeholder endvidere, at sagen skal afgøres inden for en vis frist. Hvad der anses for en rimelig frist beror på den konkrete sags karakter og forløb, hvorfor der ikke kan fastlægges en generel frist.¹⁶⁸

6.2. Anvendelse i praksis

Af relevans for nærværende speciale er, at konventionen ikke begrænser plea bargaining-aftaler. Det spekulative ved indgåelse af sådanne aftaler er, at den anklagede anses for *"[...] at have givet afkald på en række af de processuelle garantier, der følger af artikel 6, herunder en bedømmelse af anklagen"*.¹⁶⁹

Der vil i nedenstående blive foretaget en analyse af EMRK artikel 6 i praksis for at belyse, hvilken indvirkning denne har på anvendelsen af plea bargaining.

6.2.1. Cornelis v. The Netherlands (2003)

Sagen omhandler en fængsling af klageren, Arnold G. Cornelis, for indsmugling af hash på baggrund af oplysninger givet til politiet af en medgerningsmand i en tidligere sag.

Den tidligere sag var mod Mr. Z, som blev fængslet af de hollandske myndigheder for import af narkotika. Mr. Z havde under sagen indgået en aftale med anklageren om tilståelse af importen af 700 kg. kokain mod opgivelse af det tilståede forhold. Aftalen indeholdt endvidere angivelse af

---

¹⁶⁷ Ibid., s. 487

¹⁶⁸ Elo Rytter, 2016, s. 488

¹⁶⁹ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia, §§ 90-91

medgerningsmænd, herunder klageren. Mr. Z blev alene dømt for indførslen af 160 og 400 kg. kokain og modtog en dom på 8 år.

Den nationale domstol fandt klageren skyldig for medvirken til organiseret indførsel af narkotika, hvor han blev i dømt 6 års fængsel. Klageren ankede dommen og forespurgte at samtlige dokumenter i relation til sagen mod Mr. Z, herunder at aftalen om strafnedsættelsen, indgik i sagen mod klageren.

Forespørgslen blev afvist. Den nationale appeldomstol henviste til, at der var begået fejl under sagen mod Mr. Z, men at disse ikke var af sådan karakter, at de havde påvirket klagerens ret til en retfærdig rettergang. Klageren blev herefter i dømt 9 års fængsel.

Sagen blev efterfølgende indbragt for EMD, med påstand om, at der under behandlingen ved de nationale domstole var sket et brud på EMRK artikel 6.

Klageren påstod, at afvisningen af at afspille videoafhøringerne af Mr. Z for retten i sagen mod klageren udgjorde et brud på EMRK artikel 6, hvorefter hans rettigheder til at udøve kontradiktion var blevet krænket. Klageren anførte endvidere, at afvisningen af at få adgang til dokumenterne i sagen mod Mr. Z udgjorde et brud på artikel 6, samt at domstolen i sin afgørelse i sagen mod klageren, ikke anførte dens begrundelse i et tilstrækkeligt omfang som krævet efter artiklen. Klageren angav, at afgørelsen, efter hans opfattelse, ikke stemte overens med hensynene bag et nationalt direktiv samt national praksis. Det nationale direktiv omhandlede indgåelsen af aftaler med kriminelle.¹⁷⁰

Med disse påstande ønskede klageren, at EMD skulle tage stilling til, om rettergangen ved de nationale domstole var i strid med EMRK artikel 6. Klagerens påstand om, at hans dom var modstridende med hensynene bag et nationalt direktiv samt national praksis, er relevant for nærværende speciale. Dette begrundes i, at EMD vedrørende denne påstand behandler anvendelsen af plea bargaining-aftaler.

EMD bemærkede, i relation til klagerens påstand, at EMD ikke går ind og vurderer lovligheden af aftalen efter national ret og hermed ikke de forpligtelser, som følger heraf. Det angives derimod, at

---

¹⁷⁰ Cornelis v. The Netherlands, s. 12

det alene er EMD's opgave at behandle faktiske og retlige fejl, som krænker de rettigheder og friheder som følger af konventionen.¹⁷¹

Det blev anført af EMD, at det væsentlige i klagerens påstand var om anvendelsen af forklaringerne afgivet af Mr. Z, var i strid med EMRK artikel 6.

EMD udtalte, at vidner, som har indgået en plea bargaining-aftale, udgør et vigtigt redskab i forbindelse med opklaringen af alvorlig kriminalitet. I forlængelse heraf anførte EMD, at:

*"[...] the use of such statements may put in question the fairness of the proceedings against the accused and is capable of raising delicate issues as, by their very nature, such statements are open to manipulation and may be made purely in order to obtain the advantages offered in exchange, or for personal revenge."*¹⁷²

Således ses det, at EMD finder visse betænkeligheder ved brugen af vidneforklaringer i sager, hvor vidnet har indgået en plea bargaining-aftale. Dette ses at være overensstemmende med de danske domstoles betænkeligheder. EMD anførte endvidere, at:

*"The sometimes ambiguous nature of such statements and the risk that a person might be accused and tried on the basis of unverified allegations that are not necessarily disinterested must not, therefore, be underestimated [...]"*¹⁷³

EMD fastslog således, at der skal udvises en vis forsigtighed ved brugen af forklaringer afgivet som led i en plea bargaining-aftale. En sådan anvendelse skal bero på de konkrete omstændigheder i sagen. Brugen af vidneforklaring som bevis udgør en risiko for, at sigtede dømmes på baggrund af usikre beviser, hvorfor beskyttelseshensynet i EMRK artikel 6 ikke iagttages.

I afgørelsen fandt EMD, at: *"[...] all aspects of the agreements were extensively and carefully scrutinised, with due attention being paid to the numerous objections raised by the defence."*¹⁷⁴ EMD

---

¹⁷¹ Cornelis v. The Netherlands, s. 15

¹⁷² Ibid., s. 15

¹⁷³ Ibid., s. 15

¹⁷⁴ Ibid., s. 15

fastslår således, at den nationale domstol udviste en tilstrækkelig påpasselighed ved anvendelsen af vidneforklaringen fra Mr. Z som bevis i sagen mod klageren.

Afgørelsen viser således, at EMD ikke går ind og vurderer lovligheden af plea bargaining-aftaler efter national ret. Det er alene EMD's opgave at behandle faktiske og retlige fejl som krænker konventionen. Ydermere fremgår det af afgørelsen, at der findes visse betænkeligheder ved anvendelse af vidner, som har indgået plea bargaining-aftaler.

6.2.2. Natsvlisvili and Togonidze v. Georgia (2005)

Afgørelsen omhandler klagerne, A. Natsvlisvili (herefter betegnet "N") og R. Togonidze (herefter betegnet "T"), hvor N blev anholdt og tiltalt for ulovlig nedsættelse af kapitalen i den virksomhed, hvor han var administrerende direktør. N's anholdelse blev vist for rullende nationalt TV.

Det bemærkes, at afgørelsen omhandler ægtefællerne A. Natsvlisvili og R. Togonidze. Afgørelsen behandler primært tiltalen mod Natsvlisvili, som havde indgået en plea bargaining-aftale under den nationale sag. Sagens problemstillinger vedrørende Togonidze berører ikke anvendelsen af plea bargaining-aftaler, hvorfor disse ikke bliver yderligere behandlet i nærværende analyse.

N tilkendegjorde under sagen, at han ønskede at medvirke til sagens opklaring men protesterede forsat over sin uskyld. Dette bevirkede, at N senere indgik en aftale med myndighederne om, at han var villig til at forhandle om straffen samt betale erstatning til staten. Dette medførte, at N's straf blev nedsat fra 6-12 års fængsel til en bøde. Nedsættelsen blev begrundet i, at N, trods han forsat nægtede sig skyldig, aktivt havde medvirket til sagens opklaring samt frivilligt indvilligede i at betale erstatning til staten.

N påstod, at eftersom sagen blev fremmet til dom på baggrund af plea bargaining-aftalen, forelå der en overtrædelse af blandt andet EMRK artikel 6. Dette skyldtes, at han ikke fik prøvet sin sag for en domstol eller havde mulighed for at anke.

I afgørelsen fandt EMD, at det var et fællestræk ved de europæiske strafferetlige systemer, at der kan foretages strafnedsættelse som følge af en tilståelse eller medvirken til opklaring. Hertil fandt EMD, at det efter konventionen ikke fandtes betænkeligt at handle med straffen i disse situationer.¹⁷⁵

Udgangspunktet er, at der ved indgåelsen af plea bargaining-aftaler gives afkald på en række af de retsgarantier, som følger af EMRK artikel 6. EMD henviste til, at plea bargaining-aftaler skal indgås på baggrund af følgende betingelser:

*“[...] (a) the bargain had to be accepted by the first applicant in full awareness of the facts of the case and the legal consequences and in a genuinely voluntary manner; and (b) the content of the bargain and the fairness of the manner in which it had been reached between the parties had to be subjected to sufficient judicial review.”*¹⁷⁶

Således skal aftalen indgås med fuldt kendskab til indholdet samt de konsekvenser, som følger af denne. Dette indebærer også at indholdet af aftalen og måden, hvorpå aftalen er indgået, skal underlægges behørig domstolsprøvelse.

Endvidere angiver EMD en række momenter, som kan tillægges vægt ved vurderingen af plea bargaining-aftaler. Det er af betydning, hvem der tager initiativet til aftalen, samt om den anklagede er repræsenteret af en forsvarer. Endvidere tillægges det betydning, om den anklagede er blevet udsat for tvang i forbindelse med aftalens indgåelse. Af betydning er også, at aftalen udfærdiges skriftligt i sin helhed. Slutteligt er det af betydning, at aftalen ikke forekommer bindende for retten, således at retten kan foretage en uafhængig vurdering af aftalens rimelighed samt vurdere, om tiltalen er rimeligt begrundet efter sagens beviser.¹⁷⁷

På baggrund af ovenstående fandt EMD, at N, ved at acceptere aftalen, gav afkald på retten til domstolsprøvelse samt retten til anke. Disse konsekvenser fremgik klart af nationale bestemmelser, og burde derfor være blevet forlagt N af hans advokater. N havde ligeledes tidligere proklameret, at han var indforstået med konsekvenserne, som fulgte med indgåelsen af plea bargaining-aftalen.¹⁷⁸

---

¹⁷⁵ Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia, s. 26 ff.

¹⁷⁶ Ibid., s. 27

¹⁷⁷ Ibid., s. 27-29

¹⁷⁸ Ibid., s. 29

EMD vurderede således, at der ikke var sket et brud på EMRK artikel 6, idet N's beslutning om at indgå aftalen fandtes at være bevidst og frivillig. Det bemærkedes, at der ikke forelå tvang eller urigtige løfter fra anklagemyndigheden, og at sagen i øvrigt var sikret tilstrækkeligt mod misbrug af processen.

I afgørelsen udtaler EMD endvidere, at det er et fællestræk ved europæisk ret, at der kan ske straffenedsættelse, hvis tiltalte medvirker til opklaringen af forbrydelsen. Således fastslår de, at det ikke efter konventionen er betænkeligt at handle med straffen. Afgørelsen er et udtryk for, hvilke overvejelser der bør foretages ved indgåelsen af plea bargaining-aftaler.

6.2.3. Navalnyy and Ofitserov v. Russia (2014)

Afgørelsen omhandler klagerne, A. Navalnyy og P. Ofitserov. Klagerne blev ved nationale domstole dømt for underslæb. Beviserne i afgørelsen mod klagerne bestod blandt andet af en vidneforklaring fra vidnet X. X havde forklaret, hvordan han havde begået underslæb i sammensværgelse med klagerne som følge af, at klagerne havde misbrugt deres stilling.¹⁷⁹ X havde mod denne forklaring indgået en plea bargaining-aftale, som medførte, at X alene blev idømt 4 års fængsel med mulighed for 3 års prøveløsladelse. Klagerne blev dømt på baggrund af X's forklaring samt forklaringer fra 44 øvrige vidner.¹⁸⁰

Klagerne gjorde overfor EMD blandt andet gældende, at proceduren under sagen havde været i strid med artikel 6. Klagerne havde til grund for deres påstand lagt vægt på, at X som hovedvidnet i sagen mod dem, havde indgået en plea bargaining-aftale i samme sag. I denne forbindelse påstod de, at X havde en væsentlig interesse i afgørelsen af klagernes sag. Klagerne henviste til, at X havde muligheden for at få sin straf omstødt, såfremt det efterfølgende viste sig, at vedkommende havde afgivet en urigtig forklaring. Efter klagernes påstand havde X ikke andre muligheder end at afgive forklaringer i overensstemmelse med dem, som han tidligere havde afgivet.¹⁸¹

I relation til artikel 6 udtalte EMD, at erklæringer indhentet under efterforskningen ikke i sig selv er i strid med konventionen, såfremt sigtede og dennes forsvareres ret til kontradiktion bevarer.

---

¹⁷⁹ Navalnyy and Ofitserov v. Russia, s. 9

¹⁸⁰ Ibid., s. 10

¹⁸¹ Ibid., s. 19

Endvidere udtalte EMD, at fælles for de europæiske strafferetlige systemer er, at sigtede risikerer at miste en række processuelle retsgarantier ved nedsættelse af staffen som led i plea bargaining-aftaler.¹⁸² I denne sammenhæng er der risiko for, at beskyttelseshensynet efter EMRK artikel 6 tilsidesættes. Denne betænkelighed behandlede EMD også i tidligere praksis, blandt andet ovennævnte afgørelse, *Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia*.

EMD kom i *Navalnyy and Ofitserov v. Russia* frem til, at afgørelsen af sagen mod X under anvendelsen af plea bargaining-aftalen, kompromitterede hans kompetence som vidne. Grundet X's plea bargaining-aftale, var X nødsaget til at afgive samme forklaring som den, der var angivet i aftalen. En ændring af X's forklaring ville medføre, at X's afgørelsen eventuelt ville blive ændret til hans ugunst. EMD fandt endvidere spekulationer ved, at anklagemyndigheden lod X's forklaring blive oplæst for retten før, at forsvareren havde mulighed for at krydsforhøre X. Dette blev begrundet med, at retten kunne give det indtryk, at denne havde tilskyndet X at fastholde en bestemt forklaring.¹⁸³

EMD konkluderede, at:

*“Everything above confirms the applicants’ argument that the procedure in which evidence had been obtained from X and used in their trial had been suggestive of manipulation incompatible with the notion of a fair hearing.”*¹⁸⁴

EMD angav således, at sagens omstændigheder talte for klagerens argument om, at anvendelsen af beviserne fra X var uforenelig med rettigheden efter artikel 6.

Nærværende afgørelse finder, at der er sket en krænkelse af EMRK artikel 6. Krænkelsen kommer til udtryk ved, at hovedvidnet i sagen var nødsaget til at fastholde en tidligere forklaring, som følge af plea bargaining-aftalen. EMD fastslår således, at begrænsningen af vidnet samt selve fremførelsen af vidnet for retten, var i strid med princippet om retfærdig rettergang efter konventionen.

---

¹⁸² *Navalnyy and Ofitserov v. Russia*, s. 24

¹⁸³ *Ibid.*, s. 24

¹⁸⁴ *Ibid.*, s. 24

6.2.4. Adamčo v. Slovakia (2014)

Afgørelsen omhandler klageren, Mr. Branislav, som i 2001 blev sigtet for at have medvirket til et organiseret mord på K, hvor han havde været hyret som hitman. Sagen forløb over tre omgange for en national domstol, som i 2007 fandt klageren skyldig, og idømte ham 24 års fængsel. Fængslingen skete på baggrund af vidneudsagn givet for retten af vidnet, M, som selv var tiltalt i sagen.

Vidnet havde tidligere været tiltalt i en sag om drabet på O, hvor der blev indgået en plea bargaining-aftale. Vidnet opnåede en foreløbig fordel i sagen mod angivelsen af klageren. Sagen blev appelleret, hvor den nationale appeldomstol idømte klageren 15 års fængsel. Nedsættelsen skete under henvisning til, at beviserne i sagen ikke kunne begrunde en straf over det angivne strafmaksimum.

Klageren indbragte sagen for EMD, med blandt andet påstand om, at anklagemyndighedens svar på klagerens appel ikke var blevet forkyndt for ham, og at han af denne grund ikke kunne forsvare egne interesser. Dernæst påstod klageren også, at sagens afgørelse i høj grad var baseret på bevismateriale fra et vidne, som havde en åbenlys interesse i at vidne mod klageren som led i en plea bargaining-aftale.¹⁸⁵

For så vidt angår klagerens første påstand om manglende forkyndelse og evne til at forsvare egne interesser, fandt EMD, at klageren blev nægtet retten til retfærdig rettergang. Dette blev begrundet i, at anklagemyndigheden ikke forkyndte sine bemærkninger til klagerens appel til trods for, at disse åbenbart havde til formål at påvirke appelrettens afgørelse.¹⁸⁶ Således blev klageren nægtet retten til kontradiktion, da han ikke havde mulighed for at forsvare egne interesser, hvorfor beskyttelseshensynet i artikel 6 ikke blev iagttaget.

Desangående den anden påstand om, at afgørelsen var baseret på bevismateriale fra et vidne, som havde indgået en plea bargaining-aftale, fandt EMD, at vidneførelsen var i strid med EMRK artikel 6. EMD lagde i afgørelsen vægt på, at:

“As regards any judicial review of matters concerning M.’s plea-bargain arrangements in the applicant’s own trial, as has been noted above, the review by the appellate court

---

¹⁸⁵ Adamčo v. Slovakia, s. 7

¹⁸⁶ Ibid., s. 11

was inadequate [...], whereas the higher courts failed to respond to his argument altogether. Moreover, it is noted that all the decisions concerning the prosecution of M. were taken under the sole responsibility of the prosecution service with no element of any judicial control.”¹⁸⁷

EMD fandt således, at appelrettens prøvelse af plea bargaining-aftalen var utilstrækkelig, samt at retsforfølgelsen af vidnet blev foretaget uden nogen form for juridisk kontrol.

Appelrettens prøvelse fandtes ikke at være tilstrækkeligt, idet den nationale domstol alene havde taget stilling til de fordele, som M havde opnået på tidspunktet for klagerens sag. EMD fastslog, at de foreløbige fordele, som M havde på tidspunktet for klagerens retssag ikke kunne adskilles fra den samlede fordel, som M modtog i sagen om drabet på O.¹⁸⁸

EMD fandt på baggrund heraf, at vidneførelsen ikke var ledsaget af passende garantier, som skulle sikre overordnet retfærdighed i sagen. Vidneførelsen var således i strid med beskyttelseshensynene i EMRK artikel 6.¹⁸⁹

Denne dom udgør således ydermere et eksempel på, at der bør udvises forsigtighed ved anvendelsen af vidner, som har indgået plea bargaining-aftaler. Det ses i ovenstående, at en manglende varetagelse af retsgarantierne ved brugen af disse vidner, udgør et brud på de beskyttelseshensyn som ligger bag EMRK artikel 6.

6.3. Delkonklusion

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er inkorporeret ved lov i Danmark og er som følge heraf en del af dansk ret.

Konventionen indeholder forskellige beskyttelseshensyn. EMRK artikel 6 sikrer borgernes ret til retfærdig rettergang. Formålet er hermed at sikre, at enhver har ret til domstolsprøvelse. Retten hertil er dog ikke et absolut krav, hvorfor medlemslandene kan regulere bestemmelsen inden for visse grænser.

---

¹⁸⁷ Adamčo v. Slovakia, s. 15 f.

¹⁸⁸ Ibid., s. 15

¹⁸⁹ Ibid., s. 16

I beskyttelseshensynet ligger der, at enhver har ret til at få prøvet sin sag ved en uafhængig domstol. Endvidere skal dommeren være upartisk. Som også er kendetegnet ved dansk ret, fastslår artiklen, at sigtede er uskyldig indtil det modsatte er bevist. Efter bestemmelsen sikres også, at sigtede har adgang til kontradiktion. EMRK artikel 6 indeholder således væsentlige processuelle beskyttelseshensyn.

Artikel 6 fremtræder også tydeligt i praksis ved EMD. Af ovenstående analyse fremgår det, at EMD ikke går ind og vurderer lovligheden af plea bargaining-aftaler efter national ret. Det er således alene deres opgave at behandle faktiske og retlige fejl som krænker konventionen.

Endvidere fremgår det, at EMD finder visse betænkeligheder ved anvendelse af vidner som har indgået plea bargaining-aftaler. Ved vidneførelse af vidner, som har indgået plea bargaining-aftaler, skal denne være ledsaget af passende retsgarantier for, at en sådan vidneførelse ikke udgør et brud på EMRK artikel 6.

Af praksis fremgår det, at et fællestræk ved europæisk ret er, at der kan ske straffenedsættelse hvis tiltalte medvirker til opklaringen af forbrydelsen. Efter konventionen findes det således ikke betænkeligt at handle med straffen. Det fremgår dog, at visse momenter skal indgå i vurderingen af plea bargaining-aftaler. Dette skyldes, at sigtede risikerer at miste en række processuelle garantier ved indgåelse af plea bargaining-aftaler.

Konventionen indeholder således ikke et forbud mod anvendelsen af plea bargaining. EMD giver dog ikke en uforbeholden tilladelse til dette.

Kapitel 7

I dette kapitel vil der blive foretaget en opsamling af den ovenstående retsdogmatiske analyse, hvilket tjener til at klarlægge anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess.

7.1. Anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess

Der forekommer ikke en udtrykkelig regulering af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Selvom der ikke forekommer en udtrykkelig regulering af plea bargaining er anvendelsen heraf ikke udelukket.

Anvendelsen begrænses dog af retsplejelovens § 752, stk. 3. Bestemmelsen indeholder et forbud mod brug af løfter, urigtige foregivender og trusler under afhøringen. Retsplejelovens § 752, stk. 3 indeholder således et beskyttelseshensyn for sigtede, da vedkommende ikke må tvinges til at afgive forklaring til ugunst for sin retstilling. Retsplejelovens § 752, stk. 3 regulerer ikke direkte brugen af plea bargaining-aftaler men begrænser dog anvendelsen heraf. Dette kommer til udtryk ved, at der ikke kan indgås en plea bargaining-aftale med sigtede, hvis brugen af løfter, urigtige foregivender eller trusler har påvirket aftalens indhold.

Ordlyden af retsplejelovens § 752, stk. 3 tager kun sigte på, at forbuddet gælder under selve afhøringen. Det fremstår således uklart, hvad der gælder forud og efter afhøringen. Det kan heller ikke af praksis udledes, om bestemmelsen udelukkende rummer et forbud under afhøringen og dermed, om plea bargaining-aftaler kan indgås på øvrige tidspunkter.

Retsplejelovens § 752, stk. 3 er således et forbud, som begrænser anvendelsen af plea bargaining-aftaler, men ikke direkte regulerer brugen heraf.

I kontrast til forbuddet i retsplejelovens § 752, stk. 3 står lovens §§ 721 og 722. Fælles for retsplejelovens §§ 721 og 722 er, at de indirekte giver mulighed for indgåelse af plea bargaining-aftaler. Bestemmelserne regulerer de situationer, hvor der kan ske påtaleopgivelse eller tiltalefrafald. Bestemmelserne muliggør tilskæring af sager med henblik på at begrænse påtalen.

Ved tilskæring af sager bemærkes det, at legalitetsprincippet finder anvendelse. Legalitetsprincippet begrænser muligheden for at tilskære sager eftersom, at alle strafbare handlinger skal forfølges.

Objektivitetsprincippet har også en indvirkning på tilskæringen af sager. Dette skyldes, at anklagemyndigheden skal forfølge strafbare handlinger, der forventes at kunne føre til domfældelse. I kontrast til legalitetsprincippet og objektivitetsprincippet står opportunitetsprincippet. Opportunitetsprincippet giver mulighed for tilskæring af sagerne og varetager således hensynet til opklaring af strafbare handlinger.

Tilskæring af sager med hjemmel i §§ 721 og 722 er en administrativ beslutning, som ikke prøves af domstolene. I dansk ret er domstolene den dømmende magt. Det forekommer således betænkeligt, at anklagemyndigheden har kompetence til at begrænse påtalen uden, at denne kan prøves ved domstolene. I denne relation er domstolene tilbøjelige til at fastslå, at der foreligger en bindende påtalebegrænsning, når anklagemyndigheden har tilskåret sagen. Dette ses særligt i de tilfælde, hvor tilskæringen har skabt en berettiget og beskyttelsesværdig forventning hos sigtede. Anklagemyndigheden skal således udvise forsigtighed med tilskæring af sager, da de ikke senere har mulighed for at rejse sigtelse for samme forhold som følge af bindende påtalebegrænsning.

Der kan forekomme flere betænkeligheder ved tilskæring af sager. I sager vedrørende den sigtedes egne forhold, ses der næppe at være betænkeligheder ved tilskæring af sagen i relation til sigtede. Dette skyldes, at tilskæringen alene berører sigtedes egen sag. Sigtedes retsstilling forringes dermed ikke, da sigtede som følge af tilskæringen kan opnå strafnedsættelse. Ved tilskæring af sager, som omhandler andres forhold er betænkelighederne mere fremtrædende. Betænkelighederne viser sig i, at tilskæringen berører andres forhold og ikke udelukkende sigtedes egen sag. Der forekommer således en risiko for, at andre gerningsmænds retsstilling forringes mod, at sigtedes retsstilling forbedres.

Selvom der næppe ses at være betænkeligheder ved tilskæringen af sager om sigtede egne forhold, i relation til sigtede selv, kan plea bargaining-aftalen være til ugunst for forurettede. Dette skyldes, at en sådan aftale kan medføre, at sigtede ikke retsforfølges for forholdet. Hvorfor tilskæring af sager om sigtedes egne forhold ikke helt er uden betænkeligheder.

En øvrig regulering, der giver mulighed for anvendelse af plea bargaining-aftaler i dansk straffeprocess, er straffelovens §§ 80-82. Af relevans for plea bargaining er især § 82, stk. 1, nr. 9 og 10.

Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 giver mulighed for strafnedsættelse, hvis sigtede frivilligt angiver sig selv og afgiver fuld tilståelse. I denne sammenhæng er det vigtigt at bemærke, at der skal være et element af frivillighed for, at bestemmelsen finder anvendelse. Der kan således drages parallel til retsplejelovens § 752, stk. 3, idet forklaringen ikke må aflægges under tvang. Heraf følger også, at det ikke er tilstrækkeligt med en erkendelse. Bestemmelsen regulerer alene den sigtedes egne forhold.

Strafnedsættelse for oplysninger om andres forhold reguleres i straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10. Efter bestemmelsen kan der ske strafnedsættelse, hvis sigtede afgiver oplysninger, som er afgørende for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre. Bestemmelsen rummer både oplysninger om medgerningsmænd og oplysninger om andre gerningsmænd.

Der forekommer betænkeligheder ved anvendelsen af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10. Dette kommer til udtryk ved, at sigtede kan være motiveret til at afgive forklaring for at fremme sin egen retsstilling. Denne betænkelighed medfører, at der skal udvises forsigtighed med at lægge forklaringerne til grund som bevis i sager, hvor sigtede ikke selv er part. Betænkeligheden er anerkendt i praksis samt af DJØF's etiske gruppe og Rigsadvokaten, men er ikke nærmere reguleret. På trods af betænkeligheder i relation til § 82, stk. 1, nr. 9 og 10, er disse ikke til hinder for indgåelse af plea bargaining-aftaler.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention fastslår i artikel 6, at enhver har ret til en retfærdig rettergang. Konventionen er inkorporeret i dansk ret og har derfor indvirkning på anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i flere afgørelser taget stilling til anvendelsen af plea bargaining-aftaler i relation til artikel 6. Det bemærkes, at EMD ikke vurderer lovligheden af plea bargaining-aftaler efter national ret. Det er alene EMD's opgave at behandle faktiske og retlige fejl, som krænker EMRK.

EMD har gennem praksis fastslået, at der ikke findes betænkeligheder ved, at anklagemyndigheden "handler" med straffen. Det kan heraf udledes, at EMRK artikel 6 ikke er til hinder for anvendelsen af plea bargaining-aftaler.

Praksis fra EMD illustrerer endvidere, at der findes betænkeligheder ved indgåelsen af plea bargaining-aftaler, da sigtede kan miste en række processuelle retsgarantier. Beskyttelseshensynet i ERMK artikel 6 kan således risikere ikke at blive varetaget. EMD opstiller i praksis betingelser for indgåelsen af plea bargaining-aftaler. Disse betingelser indebærer, at sigtede skal have fuldt kendskab til indholdet af aftalen, konsekvenserne heraf samt mulighed for at forelægge aftalen for domstolene.

EMD bemærker at vidneførelsen af personer, der har indgået plea bargaining-aftaler kan udgøre en krænkelse af artikel 6. Dette er dog kun tilfældet, hvis de nationale domstole ikke varetager sigtedes beskyttelseshensyn, da en sådan vidneførelse skal være ledsaget af passende retsgarantier. En sådan varetagelse indebærer, at domstolen vurderer vidnets opnåede fordele og risikoen for usande forklaringer.

EMRK artikel 6 indeholder dermed ikke et forbud mod anvendelsen af plea bargaining. EMD har dog gennem praksis fastslået, at der forekommer betænkeligheder ved sådanne aftaler. Dette betyder, at de nationale domstole ved vurderingen af vidneforklaringernes bevisværdi, skal tage højde for plea bargaining-aftalen.

Det kan af ovenstående udledes, at der ikke forekommer en direkte regulering af anvendelsen af plea bargaining i dansk ret. Gennem årene har det dog vist sig, at plea bargaining anvendes i dansk praksis. Gennemgangen af praksis har ikke entydigt klarlagt omfanget af anvendelsen af plea bargaining-aftaler, hvorfor der stadig forekommer tvivl om adgangen til at anvende disse i dansk straffeprocess.

Kapitel 8

Ovenstående retsdogmatiske analyse har belyst, at der ikke findes en udtrykkelig regulering af anvendelsen af plea bargaining. I nærværende speciale findes det derfor relevant at supplere med en retspolitisk analyse af anvendelsen af plea bargaining. Den retspolitiske analyse foretages for at klarlægge fordelene og ulemperne ved anvendelsen af plea bargaining-aftaler, samt om der er behov for yderligere regulering.

8.1. Retspolitisk analyse af anvendelsen af plea bargaining

8.1.1. Fordele ved anvendelse af plea bargaining

Anvendelsen af plea bargaining-aftaler medfører en række fordele. Disse fordele skal tages i betragtning ved afvejning af, om anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess skal tillades.

Generelt er en plea bargaining-aftale til fordel for sigtedes straf, da en sådan aftale begunstiger sigtede som følge af hans medvirken til opklaring af strafbare handlinger. Den sigtedes medvirken vil ofte medføre, at der sker en lempelse af straffen. Sigtede motiveres på denne baggrund til at afgive forklaring og dermed fremme sagen.

Ved sigtedes medvirken forøges sandsynligheden for at opklare strafbare handlinger. Dette ses særligt i komplekse sager, hvor sigtedes oplysninger kan fremme efterforskningen. Ydermere kan der være tilfælde, hvor sigtede afgiver forklaring om ubekendte forhold til politiet. En sådan forklaring bidrager til opklaring af strafbare handlinger, som politiet ellers ikke ville have haft kendskab til. Politiets arbejdsbyrde lettes således eftersom, at sigtedes medvirken letter efterforskningsarbejdet. Dette vil have en positiv indvirkning på brugen af politiets ressourcer. Plea bargaining kan dermed også ses som en fordel for samfundsøkonomien.

Af ovenstående ses det, at plea bargaining medfører en øget kriminalitetsbekæmpelse, som er til gavn for politiet samt retssikkerheden og retsfølelsen i samfundet. Plea bargaining er dog ikke blot til fordel for samfundet men ligeledes for sigtede, da vedkommendes egen retsstilling oftest forbedres.

8.1.2. Betænkeligheder ved anvendelse af plea bargaining

Den retsdogmatiske analyse har lagt op til, at der forekommer adskillige betænkeligheder ved anvendelsen af plea bargaining. Det findes relevant at foretage en retspolitisk analyse af betænkelighederne

for at vurdere, om disse udgør et grundlag for yderligere regulering af plea bargaining i dansk ret. Hertil bemærkes det, at betænkelighederne nødvendigvis ikke er lig ulemper. Dette begrundes I, at betænkelighederne kan opvejes så længe beskyttelseshensynene varetages.

En generel betænkelighed er, at plea bargaining-aftaler åbner op for forhandlinger med kriminelle. Det kan diskuteres, om det er rimeligt at forhandle om straffen med en kriminel, når denne selv har valgt at begå et strafbart forhold. Den sigtedes mulighed for at handle om straffen medfører, at der i større omfang sker en lempelse af straffen. Udsigten til en lempet straf kan føre til, at straffen ikke indebærer en tilstrækkelig præventiv virkning mod, at sigtede begår kriminalitet. På samme vis vil udsigten til en lempet straf muligvis medføre en stigning i kriminaliteten, da den begåede kriminalitet ikke retsforfølges i samme omfang, hvis sigtede bidrager med oplysninger.

Dansk ret er underlagt en række principper, som har betydning for den danske straffeprocess. Som tidligere anført følger det af legalitetsprincippet, at en strafbar handling skal strafforfølges. Dette strider som udgangspunkt imod, at anklagemyndigheden kan forhandle med sigtede om straffen. Legalitetsprincippet modificeres af opportunitetsprincippet, som muliggør ovenstående forhandlinger.

Opportunitetsprincippet giver anklagemyndigheden muligheden for at frafalde forhold, hvis den sigtede eksempelvis har givet forklaring om medgerningsmænd. Dette findes at være betænkeligt da, den sigtede kan være motiveret til at angive medgerningsmænd mod, at sigtede forbedre sin egen retstilling. Sigtede kan være motiveret til at afgive en usand forklaring, hvilket udgør en risiko for medgerningsmænd. Denne risiko ses i, at forklaringen kan bruges som bevis i sagen mod denne.

Legalitetsprincippet og opportunitetsprincippet er begge grundlæggende principper i dansk ret, principperne står dog i stor kontrast til hinanden. Anklagemyndighedens mulighed for at frafalde forhold mod sigtede, som følge af opportunitetsprincippet, strider mod legalitetsprincippet. Opportunitetsprincippet giver mulighed for at opgive strafbare forhold, hvilket ikke stemmer overens med, at alle strafbare forhold skal forfølges efter legalitetsprincippet. Det findes betænkeligt, at to grundlæggende retsprincipper strider mod hinanden. Opportunitetsprincippet kan således rumme plea bargaining-aftaler, hvorimod sådanne aftaler ikke er mulige efter legalitetsprincippet. På baggrund af uoverensstemmelsen mellem de to principper, må retstilstanden anses for værende uklar.

Principperne er en del af de danske retsregler og er med til at opretholde samfundets retsgarantier. En betydningsfuld retsgaranti er retshåndhævelsen af strafbare handlinger, hvilket også har del i legalitetsprincippet. Retshåndhævelsen har betydning for forurettedes retsfølelse. Dette begrundes i et beskyttelseshensyn til forurettede, da det ikke findes retfærdigt, hvis gerningsmanden ikke retsforfølges for strafbare handlinger.

EMRK artikel 6 sikrer et beskyttelseshensyn, hvorefter alle borgere har ret til en retfærdig rettergang. Som ovenfor angivet har EMD dog fastslået, at artikel 6 ikke er til hinder for indgåelse af plea bargaining-aftaler så længe, at beskyttelseshensynet er iagttaget. Plea bargaining-aftaler ses ikke at være problematiske så længe, at aftalen ikke forringer tredjemands retstilling. Samfundsmæssigt kan der dog findes betænkeligheder ved sådanne aftaler, da de strider mod retshåndhævelsen og samfundets retsgarantier.

Tilskæring af sager indeholder ydermere en række betænkeligheder. En af disse betænkeligheder forekommer, når sagerne bliver tilskåret på grund af ressourcemæssige hensyn. Tilskæring antages oftest at ske når politiet vurderer, at ressourcerne som skal bruges på at opklare sagen ikke står i rimelighed til den straf, der forfølges. Politiets mulighed for at tilskære sagen på baggrund af ressourcemæssige hensyn kan således anses for at stride mod legalitetsprincippet. Dette skyldes, at retsgarantien efter legalitetsprincippet ikke varetages, idet alle strafbare forhold ikke forfølges ved tilskæring. Det findes derved betænkeligt, at der kan forekomme tilfælde, hvor hensynet til ressourcerne vægter højere end retsforfølgelsen.

En anden betænkelighed er, at anklagemyndigheden har kompetence til at frafalde forhold ved påtaleopgivelse eller tiltalefrafald. Dette begrundes i, at anklagemyndigheden af egen drift administrativt kan beslutte at opgive eller frafalde forhold. Det forekommer betænkeligt, at anklagemyndigheden kan frafalde forhold, som ellers er bevisbare, til gengæld for sigtedes tilståelse og/eller angivelse af øvrige forhold. Dette begrundes i, at bevisbare forhold bør strafforfølges af hensynet til forurettede og retssikkerheden i øvrigt. Sigtede opnår herefter frafald af strafbare forhold uden, at denne får prøvet sin skyld ved domstolene.

At der ikke kan foretages en domstolsprøvelse af de frafaldte forhold, forekommer endvidere betænkeligt. Er forholdet først frafaldet, vil parterne alene kunne påklage dette inden for omgørelsesfristen

eller efter genoptagelsesreglerne i retsplejeloven. En manglende mulighed for domstolsprøvelse vil medføre, at der sker en kompetenceforskydning mellem anklagemyndigheden og domstolene. Denne ses ved, at anklagemyndigheden tillægges kompetencen til at afgøre forhold på et administrativt plan. Anklagemyndigheden er hermed kompetent til at vurdere sigtedes uskyld i den konkrete sag, hvilket ellers alene burde tilkomme domstolene.

Selvom det er muligt at påklage beslutningen om tilskæring inden for omgørelsesfristen, findes det betænkeligt, at domstolene ikke ex officio kan prøve beslutningen eller indholdet af aftalen. Ved tilskæring af sager er det kun sagens parter, som har mulighed for at påklage tilskæringen. Der stilles således spørgsmål ved, om samfundets retsgarantier varetages ved en sådan begrænsning af adgangen til at påklage. Det findes herefter betænkeligt, at sagens parter skal varetage samfundsinteresser- og hensyn og ikke blot egne interesser. Hvis sagens parter er tilfredse med den indgåede plea bargaining-aftale, vil denne oftest ikke blive påklaget af sigtede. Således kan sigtedes egne interesser vægte højere end samfundets interesser og hensyn. Det vil derfor være op til forurettede at påklage beslutningen om at tilskære sagen. Det findes således betænkeligt, at retsforfølgelsen og varetagelsen af samfundets interesser afhænger af, at forurettede påklager beslutningen om tilskæring.

Slutteligt forekommer der betænkeligheder ved, at der i dansk ret ikke stilles krav om skriftligheden af plea bargaining-aftaler. Det bemærkes, at der i rigsadvokatmeddelelsen fra 1998 foreligger retningslinjer, som regulerer skriftligheden. Disse retningslinjer stiller alene krav om, at der skal tages notat om, hvad der er passeret under afhøringen samt indholdet af aftalen. Notatet skal herefter indgå i sagens akter. Bemærkelsesværdigt er, at retningslinjerne ikke klart angiver noget om omfanget af, hvad der skal nedfærdiges i notatet.

Det er bemærkelsesværdigt, at de nuværende retningslinjer alene omfatter, hvad der er fremsat under afhøringen. Tager anklagemyndigheden således kontakt til sigtede og dennes forsvarer på andre tidspunkter, vil denne kommunikation ikke fremgå af notatet. Det forekommer betænkeligt, at såfremt der er tale om telefonisk kommunikation, vil det ikke være muligt at bevise, hvilken aftale der er indgået. Manglende bevis for aftalens indhold bevirker, at sigtede efterfølgende ikke kan påberåbe sig ugyldigheden heraf. Som følge af manglende skriftlighed, har anklagemyndigheden ikke mulighed for forlæggelse af aftalen for retten for at oplyse om sigtedes medvirken. Endvidere har dette

også betydning for, at domstolene ikke kan vurdere bevisværdien af sigtedes forklaring såfremt, at sigtede skal vidne i sagen mod andre gerningsmænd.

En manglende skriftlighed af plea bargaining-aftaler kan ydermere medføre, at der kan opstå tvivl om aftalens gyldighed eller indhold. Dette ses ligeledes at stride mod praksis fra EMD, som angiver, at plea bargaining-aftaler skal være skriftlige. Skriftlighedskravet begrundes i, at sigtede skal have mulighed for at afveje fordele og ulemper ved aftalen, samt at aftalens indhold skal kunne prøves ved domstolene. Det findes derfor betænkeligt, at manglende skriftlighed kan medføre, at den sigtede ikke får mulighed for at varetage egne interesser.

Således ses det, at anvendelsen af plea bargaining medfører adskillige betænkeligheder, hvorfor anvendelsen heraf bør ske med forsigtighed.

8.1.3. Regulering af plea bargaining

Plea bargaining ses ikke at være udtrykkeligt reguleret i dansk ret, hvorfor der forekommer tvivl om anvendelsen heraf. Retspraksis viser, at plea bargaining-aftaler finder anvendelse i dansk straffeprocess, men opstiller ikke yderligere retningslinjer for anvendelsen. Derfor findes det relevant, at anvendelsesområdet reguleres nærmere.

Der foreligger på nuværende tidspunkt to sæt retningslinjer for anvendelsen af plea bargaining i dansk ret. Den første af disse er rigsadvokatens notat om adgang til ”plea-bargaining” fra 1994. Den anden er rigsadvokatmeddelelse nr. 11 af 1998 om strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd.

Retningslinjerne ses fortsat at være et udtryk for gældende ret. Det findes dog, at der er sket en stor udvikling af samfundet siden udformningen af retningslinjerne.

Retningslinjerne fra 1994 fastslår, at der ikke bør indgås plea bargaining-aftaler i tilfælde, som er omfattet af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 10. Denne sondring henføres til, at der forekommer væsentlige betænkeligheder ved sådanne aftaler. Denne praksis blev ændret ved Højesterets dom i 1998. Herefter udsendte rigsadvokaten i 1998 retningslinjer for, i hvilket omfang der bør indgås plea bargaining-aftaler i tilfælde efter § 82, stk. 1, nr. 10. I takt med samfundsudviklingen, ses retningslinjerne ikke længere for at være en tilstrækkelig regulering.

Retningslinjerne regulerer alene, at der skal tages notat om, hvad der er aftalt under afhøringen. Der forekommer således ikke yderligere krav om skriftlighed.

Praksis fra EMD fastslår, at plea bargaining-aftaler skal være indgået skriftligt. Dette begrundes i, at den sigtede skal kunne gøre sig bekendt med indholdet af aftalen og konsekvenserne herved. Der forekommer ikke direkte et krav om skriftlighed ved indgåelse af plea bargaining-aftaler i dansk ret.

Der ses at være en række betænkeligheder ved den nuværende regulering. Dette skyldes blandt andet, at notatet alene angiver, hvad der aftales under afhøringen af sigtede. Kommunikeres der om plea bargaining-aftalen før eller efter afhøringen vil dette ikke indgå heri. Dette betyder, at den samlede aftale ikke nødvendigvis fremgår af notatet. Sigtede får således ikke mulighed for at vurdere de fordele og konsekvenser, som kan udledes af aftalen. Dette betyder også, at sigtede ikke kan varetage egne interesser i et tilstrækkeligt omfang. Opstår der en tvist om aftalens indhold, vil et notat ikke være tilstrækkelig til at klarlægge, hvad der reelt er aftalt. Parterne har således mulighed for at løbe fra aftalen. Et krav om skriftlighed har endvidere betydning for bevisførelsen i tilfælde af en tvist mellem parterne.

Heraf vurderes det, at indgåelsen af en plea bargaining-aftale bør ske på skriftligt grundlag. Retningslinjerne skal dermed ikke rumme en notatpligt med til gengæld, at selve plea bargaining-aftalen skal indgås skriftligt. Dette begrundes i, at der er behov for yderligere skriftlighed end, hvad der følger af et notat. De nuværende retningslinjer henviser til, at notatet skal indgå i sagens akter. Såfremt der udfærdiges en skriftlig aftale fremfor et notat, vil denne ligeledes skulle indgå heri.

En skriftlig aftale bevirker at sigtede har mulighed for at varetage egne interesser. Dette kommer til udtryk ved, at aftalen skitserer, hvad der er aftalt mellem sigtede og anklagemyndigheden. Parterne har således mulighed for at vurdere indholdet samt konsekvenserne heraf.

Skriftligheden har ligeledes betydning for tredjemand. Dette kommer til udtryk, hvor sigtede har givet oplysninger om andre gerningsmænd. Såfremt der bliver rejst en sag på baggrund af disse oplysninger, vil det være muligt at inddrage aftalen. Dette tjener til at vurdere forklaringens bevisværdi, da forklaringen kan være motiveret af plea bargaining-aftalen. Således skal der udvises påpasselighed med at anvende vidner, der har indgået plea bargaining-aftaler.

Et krav om skriftlighed vil ligeledes kunne få betydning for forurettede. Dette ses ved, at forurettede kan få indblik i aftalen og vil kunne påberåbe sig gyldigheden af denne. Gyldigheden af aftalen vil herefter kunne prøves ved de nationale domstole. Det stemmer således overens med EMD's udtalelse om, at det er de nationale domstoles opgave at vurdere gyldigheden af plea bargaining-aftaler.

Som tidligere anført findes det betænkeligt, at domstolene ikke har mulighed for at prøve anklagemyndighedens tilskæring. EMD fastslår i denne sammenhæng, at plea bargaining-aftaler skal kunne prøves ved domstolene. Det findes, at der bør forekomme en tilsvarende mulighed ved de danske domstole. Således skal tilskæringer, foretaget som led i plea bargaining-aftaler, kunne prøves ved domstolene. Det vurderes ikke at være overensstemmende med den hierarkiske opbygning af det danske retssystem, at domstolene ikke kan prøve anklagemyndighedens beslutning om tilskæring. Det bør således reguleres, at når der indgås plea bargaining-aftaler, skal tilskæringen kunne prøves af domstolene. Der bør derfor være tale om en udvidet mulighed for at prøve tilskæring af sager, udover hvad der følger af retsplejelovens § 724. Bestemmelsen giver alene sagens parter mulighed for at påklage frafald inden for omgørelsesfristen eller efter genoptagelsesreglerne. En yderligere regulering vil derfor medføre, at domstolene kan prøve anklagemyndighedens beslutning om tilskæring.

Den retsdogmatiske analyse belyste, at der er uklarhed om, hvorvidt retsplejelovens § 752, stk. 3 kun finder anvendelse under afhøringen. På baggrund heraf findes det, at der er behov for yderligere regulering af forbuddet mod anvendelsen af løfter, urigtige foregivender og trusler på andre tidspunkter end under afhøringen.

At retsplejeloven § 752, stk. 3 alene regulerer, hvad der gælder under afhøringen medfører, at aftaler som indgås før og efter afhøringen ikke omfattes af forbuddet. Der vil således kunne anvendes løfter, urigtige foregivender eller trusler på alle andre tidspunkter end under afhøringen. Sigtede vil således kunne presses til at afgive en forklaring på øvrige tidspunkter. En regulering på øvrige tidspunkter end afhøringen vil være nødvendig for at undgå, at forbuddet omgås.

En yderligere regulering vil således tjene til at klarlægge, i hvilket omfang plea bargaining-aftaler kan anvendes i dansk straffeprocess.

Kapitel 9

9.1. Konklusion

Nærværende speciale har til formål at undersøge anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess med inddragelse af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Anvendelsen af plea bargaining er ikke udtrykkeligt reguleret, hvorfor en retsdogmatisk analyse tjener at klarlægge anvendelsen nærmere. Den retspolitiske analyse belyser betænkelighederne ved anvendelsen af plea bargaining samt forslag til regulering heraf.

Der findes utallige forståelser af begrebet ”plea bargaining”. Nærværende speciale bygger på en forståelse af plea bargaining, som udspringer af dansk straffeprocess. Analysen er således bygget op om en forståelse af, at plea bargaining skal opfattes som en aftale eller tilkendegivelse om strafnedsættelse, påtaleopgivelse- og begrænsning eller tiltalefrafald af forhold. En sådan aftale indgås kun, hvis sigtede bidrager til sagens oplysning. Dette kan både bestå af, at sigtede angiver sig selv og afgiver en fuldstændig tilståelse eller, at sigtede afgiver oplysninger om andre gerningsmænd til opklaring af andre strafbare forhold.

Retsplejelovens § 752, stk. 3 er en af de få bestemmelser i dansk ret, som har indflydelse på anvendelsen af plea bargaining. Bestemmelsen rummer et forbud mod anvendelse af løfter, urigtige foregivender og trusler under afhøringen af sigtede. Formålet med bestemmelsen er at beskytte sigtedes retsstilling i afhøringsituationen. Af ovenstående analyse kan det udledes, at forbuddet ikke begrænser aftaler, som har en positiv indflydelse på sigtedes retsstilling. Ligeledes er bestemmelsen ikke til hinder for aftaler, hvor den sigtede har mulighed for at afveje aftalens indhold og konsekvenser heraf. Bemærkelsesværdigt ved bestemmelsen er, at den ikke regulerer, om forbuddet finder anvendelse på andre tidspunkter end under selve afhøringen. Det forekommer således uklart, om forbuddet kan omgås ved afgivelse af løfter, urigtige foregivender eller trusler på øvrige tidspunkter.

Af betydning for anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess er ligeledes retsplejelovens §§ 721 og 722. Bestemmelserne muliggør tilskæring af sager som følge af ressourcemæssige hensyn. Bestemmelserne står således i kontrast til forbuddet i § 752, stk. 3, da bestemmelserne muliggør anvendelsen af plea bargaining.

Retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 4 og § 722, stk. 1, nr. 5 er særlig relevante for anvendelsen af plea bargaining. Når en sag bliver tilskåret, bliver påtalen bindende for anklagemyndigheden. En bindende påtalebegrænsning medfører, at anklagemyndigheden ikke senere kan rejse tiltale for det tilskårne forhold. Dette kan ligeledes udledes retspraksis. Analysen har belyst, at domstolene er strikse i vurderingen af, om der foreligger en bindende påtalebegrænsning. Hvis der er blevet skabt en berettiget og beskyttelsesværdig forventning hos sigtede taler det for, at der foreligger en bindende påtalebegrænsning.

En bestemmelse, der ligeledes har betydning for anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess, er straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og 10. Bestemmelserne giver muligheden for strafnedsættelse, og dermed begrænses anvendelsen af plea bargaining ikke heraf. Straffelovens § 82, stk. 1, nr. 9 og 10 regulerer således både strafnedsættelsen som følge af oplysninger om egne og andres forhold. En analyse af retspraksis har vist, at disse oplysninger indgår som en formildende omstændighed ved strafudmålingen.

Udsigten til strafnedsættelse medfører dog en risiko for, at der vil blive afgivet urigtige forklaringer. Denne betænkelighed kommer til udtryk i retspraksis. Analysen har vist, at der skal udvises forsigtighed ved anvendelsen af plea bargaining-aftaler. Dette kommer eksempelvis til udtryk ved vidneførelse af personer, som har indgået plea bargaining-aftaler.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention har ydermere betydning for anvendelsen af plea bargaining. Dette skyldes, at konventionen er en del af dansk ret. Konventionens artikel 6 om borgernes ret til retfærdig rettergang findes at have stor betydning for anvendelsen af plea bargaining.

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 fremtræder tydeligt i praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Analysen af praksis har vist, at det er op til de nationale domstole at vurdere lovligheden af en plea bargaining-aftale. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol behandler alene faktiske og retlige fejl, som krænker konventionen. Gennem praksis fastslås det endvidere, at der findes visse betænkeligheder ved anvendelse af plea bargaining-aftaler. Dette begrundes i, at sådanne aftaler ofte medfører, at sigtede mister en række processuelle retsgarantier. Skelsættende er dog, at domstolen har fastslået, at konventionen ikke er til hinder for anvendelsen af plea bargaining-aftaler. Efter praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er det et krav, at

plea bargaining-aftalen skal nedfærdiges skriftligt i sin helhed. Endvidere er det et krav, at aftalen skal forelægges domstolene. Analysen fastslår, at indgåelse af plea bargaining-aftaler skal være ledsaget af passende retsgarantier for ikke at udgøre en krænkelse af konventionen. Artiklen indeholder således et beskyttelseshensyn, som har betydning for indgåelse af plea bargaining-aftaler i dansk straffeprocess.

Af den retsdogmatiske analyse kan det konkluderes, at der ikke findes en konkret regulering af plea bargaining-aftaler i dansk straffeprocess. Anvendelsesområdet fremstår således uklart, men retspraksis viser dog, at plea bargaining-aftaler forekommer. Rigsadvokatens retningslinjer og notat giver et indblik heri, men der forekommer stadig stor tvivl ved anvendelsen og adgangen til plea bargaining i dansk straffeprocess.

Konklusionen på den retsdogmatiske analyse danner således grundlag for den retspolitiske analyse. Den retspolitiske analyse viser, at der både foreligger fordele og betænkeligheder ved anvendelsen af plea bargaining-aftaler.

En generel fordel ved plea bargaining er, at aftalen oftest er til fordel for sigtedes straf. Medvirker sigtede til opklaring af strafbare handlinger, vil dette typisk medføre, at straffen lempes. En anden fordel er, at sandsynligheden for opklaring af strafbare handlinger forøges. Særligt i komplekse sager har oplysninger fra sigtede positiv indflydelse på efterforskningen. Plea bargaining kan således have positiv indflydelse på kriminalitetsbekæmpelse og kan lette politiets arbejde.

Den retspolitiske analyse oplister flere betænkeligheder. En generel betænkelighed findes i, at der handles med kriminelle ved indgåelsen af plea bargaining-aftaler. Når sigtede har mulighed for at forhandle med straffen, sker det i større omfang, at straffen lempes. Udsigten til en lempet straf kan medføre, at straffen ikke har den ønskede præventive virkning.

Af analysen fremgår en anden bemærkelsesværdig betænkelighed. Denne udspringer af den store kontrast mellem legalitetsprincippet og opportunitetsprincippet. Efter legalitetsprincippet skal enhver strafbarhandling forfølges, og princippet giver således ikke mulighed for anvendelsen af plea bargaining. Modsat muliggør opportunitetsprincippet, at anklagemyndigheden kan indgå forhandlinger. Som følge heraf giver opportunitetsprincippet mulighed for anvendelsen af plea bargaining. Det

forekommer betænkeligt, at to grundlæggende principper i dansk ret strider mod hinanden. Principperne sikrer endvidere, at samfundets retsgarantier opretholdes. Legalitetsprincippet har stor betydning for forurettedes retsfølelse og –sikkerhed. Retshåndhævelsen forventes at være af stor betydning for forurettede, og det findes hermed betænkeligt, at opportunitetsprincippet kan tilsidesætte dette beskyttelseshensyn.

På trods af, at Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 ikke er til hinder for anvendelsen af plea bargaining, kan der dog findes samfundsmæssige betæneligheder, da disse strider mod retshåndhævelsen og samfundets retsgarantier.

Den retspolitiske analyse viser, at særligt tilskæring af sager er underlagt en række betæneligheder. Dette ses blandt andet når, sagerne bliver tilskåret som følge af ressourcemæssige hensyn, hvilket ikke stemmer overens med legalitetsprincippet. En anden betænkelig ses i, at anklagemyndigheden af egen drift kan beslutte at tilskære sagen. Dette skyldes, at hensynet til forurettede og retssikkerheden til dels tilsidesættes. Den administrative beslutning er ikke heller underlagt domstolsprøvelse, hvilket udgør en kompetenceforskydning mellem anklagemyndigheden og domstolene. Kompetenceforskydningen ses i, at anklagemyndigheden får kompetence til at afgøre et forhold og dermed vurdere sigtedes skyld.

En tilskæring kan dog påklages af sagens parter inden omgørelsesfristen. Der findes dog en betænkelighed i, at hvis sagens parter er tilfredse med aftalen, vil den ofte ikke blive påklaget. Herved stilles der spørgsmål ved, om sagens parter udelukkende varetager egne interesser eller også varetager samfundets interesser.

En bemærkelsesværdig betænkelighed ses i, at der i dansk ret ikke stilles krav om skriftligheden af plea bargaining-aftaler, hvilket ellers følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Rigsadvokatens retningslinjer stiller dog krav om, at der skal udarbejdes et notat ved sådanne aftaler. Retningslinjerne omfatter dog alene, hvad der er fremsat under afhøringen. Det findes betænkeligt, at der ikke er krav om skriftlighed på øvrige tidspunkter i sagen. Når der ikke er krav om skriftlighed, kan det medføre tvivl om aftalens indhold og gyldighed, hvilket findes problematisk, da sigtede skal kunne varetage egne interesser.

Disse betænkeligheder understreger, at retstilstanden forekommer uklar, hvorfor yderligere regulering vil være hensigtsmæssig.

Ud fra den retspolitiske analyse findes det passende med en revurdering af retningslinjerne, så de svarer til samfundsudviklingen, hvilket også understøttes af en højesteretsafgørelse fra 1998. Endvidere findes det nyttigt at regulere, hvad der gælder for øvrige tidspunkter end under afhøringen efter retsplejelovens § 752, stk. 3. Når de øvrige tidspunkter ikke er reguleret, åbner det en mulighed for at omgå forbuddet i bestemmelsen.

Det findes relevant at regulere kravet om skriftlighed yderligere for, at vi i dansk straffeprocess kan leve op til de beskyttelseshensyn, som Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslår. Reguleringen bør indeholde, hvad der gælder under hele efterforskningen og ikke blot under selve afhøringen. Indgåelse af plea bargaining-aftaler bør således ske på skriftligt grundlag for at varetage sigtedes retsstilling. Et krav om skriftlighed vil ligeledes have betydning for tredjemand og forurettede, da det vil være muligt at inddrage i andre sager og gyldigheden heraf kan påberåbes.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ligeledes fastslået, at en plea bargaining-aftale bør prøves af domstolene. Det findes derfor hensigtsmæssigt, at en sådan aftale bør kunne prøves ved de danske domstole. Ved en sådan regulering vil betænkeligheden undgås, da anklagemyndigheden ikke har mulighed for at afgøre visse dele af sagen ved tilskæring, og dermed vil der ikke være en kompetenceforskydning.

Konklusionen på nærværende speciale er således, at der ikke findes et entydigt svar på anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess. Af den retsdogmatiske analyse kan det konkluderes, at plea bargaining finder anvendelse, men omfanget og adgangen hertil er mere uklar. Den retsdogmatiske analyse har dannet grundlag for den retspolitiske analyse. Ud fra denne analyse konkluderes det, at det vil være gavnligt med yderligere regulering af adgangen til anvendelse af plea bargaining. En yderligere regulering vil desuden bidrage til, at anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess stemmer overens med retstilstanden efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. På baggrund af nuværende regulering kan der således ikke fastlægges en entydig forståelse af anvendelsen af plea bargaining i dansk straffeprocess.

Litteraturliste

Lovgivning

Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021 om Straffeloven (2021).

Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021 om Rettens pleje (2021).

Konventioner

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (1950).

European Convention of Human Rights (1950).

Forarbejder

LFF nr. 99 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (2003).

LLF nr. 212 af 14. april 2021 om Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love og om ophævelse af lov om udpantning og om udlæg uden grundlag af dom eller forlig (2021).

Udkast til lov om strafferetsplejen (1875).

Betænkninger

Betænkning nr. 1066 om Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet (1986).

Betænkning nr. 1424 om straffastsættelse og strafferammer I (2002).

Rigsadvokatmeddelelser

Rigsadvokatmeddelelsen om Strafnedsættelse ved forklaring om medgerningsmænd, RM 11/1998 (1998).

Rigsadvokatmeddelelsen om Behandling af sager mod unge lovovertrædere, RM (2022).

Rigsadvokatmeddelelsen om Forelæggelse og indberetning m.v. (2022).

Notater

Rigsadvokaten, 1994. Notat om adgangen til "plea bargaining".

Beretninger

Anklagemyndighedens Årsberetning 1987 (1987).

Forbrugerombudsmandens Beretning (2006).

Artikler

Andersen, J. P., 1985. RPL § 752, stk. 3, 2. pkt. om løfter, urgitige foregivende eller trusler må ikke anvendes. *Juristen*.

Bay Larsen, L. & Thiesen, H., 1996. Bekæmpelse af den organiserede kriminalitet. *Nordisk Juristmøde*.

Christensen, C. E., 1993. U 1993B.44 Tilståelsens betydning for strafudmålingen. *Ugeskrift for Retstidende*.

DJØFs Faglige etiske arbejdsgruppe, 1994. Fagligt etiske problemer i strafferetsplejen. *Juristen*.

Hartwig, E., 1986. U 1986B.185 Strafferetsplejen på afveje - Et debatoplæg om betænkning nr. 1066 om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. *Ugeskrift for Retstidende*.

Langsted, L. B., 2002. Belønning til sladrehanke. *Morgenavisen Jyllandsposten*.

Rasmussen, E., 1980. U.1980B.153: Om plea-bargaining og andre studehandler inden for strafferetsplejen. *Ugeskrift for Retstidende*.

Litteratur

- Gammeltoft-Hansen, H., 1998. *Strafferetspleje I*. 2. udgave red. s.l.:Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Greve, V., Dahl Jensen, P. & Toftegaard Nielsen, G., 2013. *Kommenteret straffelov*. 10. omarbejdede udgave red. s.l.:Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Henricson, I., 2016. *Politiret*. s.l.:Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Kistrup, M., Lund Poulsen, J., Røn, J. & Rørdam, T., 2018. *Straffeprocessen*. s.l.:Karnov Group.
- Kjølbro, J. F., 2017. *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere*. 4. udgave red. s.l.:Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Munk-Hansen, C., 2018. *Retsvidenskabsteori*. 2. udgave red. s.l.:Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Nielsen, G. T., 2016. *Straffesagens gang*. 6. udgave red. s.l.:Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Rytter, J. E., 2016. *Individet grundlæggende rettigheder*. 3. udgave red. s.l.:Karnov Group.
- Rytter, J. E., 2021. *Individets grundlæggende rettigheder*. 4. udgave red. s.l.:Karnov Group.
- Smith, E., 2003. *Straffeproses*. 5. udgave red. s.l.:Forlaget Thomson A/S.
- Vestergaard, J., 2017. *Straffeproses - Grundtræk af dansk strafferetspleje*. s.l.:Gjellerup.

Retspraksis

Danske Domstole

- UfR 1982.1027 H* (1982).
- UfR 1986.284 H* (1986).
- UfR 1998.1317 H* (1998).
- UfR 2009.941 H* (2009).
- UfR 2011.2203 H* (2011).
- UfR 2011.2871 Ø* (2011).
- UfR 2012.1604 V* (2012).
- UfR 2016.1236 H* (2016).
- AM 2011.04.28 V* (2011).
- Dom fra Hillerød Kriminalret af 10. januar 1989* (1989).

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

- Cornelis v. The Netherlands* (2003).
- Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia* (2005).
- Adamčo v. Slovakia* (2014).
- Navalnyy and Ofitserov v. Russia* (2014).